

SPRENDIMAI

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS Nr. 1386/2013/ES

2013 m. lapkričio 20 d.

dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽³⁾,

kadangi:

(1) Sąjunga išsikėlė tikslą ne vėliau kaip 2020 m. užtikrinti, kad jos ekonomika taptų sumani, tvari ir visa apimanti, ir apibrėžė politikos kryptis ir veiksmus, skirtus, kad ji taptų mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomika ⁽⁴⁾;

(2) viena po kitos priimamos aplinkosaugos veiksmų programos nuo 1973 m. sudarė Sąjungos veiksmų aplinkos srityje pagrindą;

⁽¹⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 77.

⁽²⁾ OL C 218, 2013 7 30, p. 53.

⁽³⁾ 2013 m. spalio 24 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2013 m. lapkričio 15 d. Tarybos sprendimas.

⁽⁴⁾ COM(2010) 2020 ir 2010 m. birželio 17 d. Europos Vadovų Tarybos išvados (EUCO 13/10).

(3) Šeštoji Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programa ⁽⁵⁾ (toliau - 6-oji AVP) baigė galioti 2012 m. liepos mėn., tačiau daug priemonių ir veiksmų, kurių imtasi pagal tą programą, įgyvendinami toliau;

(4) atlikus galutinį 6-osios AVP vertinimą padaryta išvada, kad programa buvo naudinga aplinkai ir ji suformavo bendrą strateginę kryptį aplinkos politikai. Nepaisant tų pasiekimų, netvarių tendencijų vis dar yra keturiose 6-ojoje AVP nustatytose prioritetinėse srityse: klimato kaitos; gamtos ir biologinės įvairovės; aplinkosaugos ir sveikatos bei gyvenimo kokybės; ir gamtos išteklių bei atliekų;

(5) atlikus galutinį 6-osios AVP vertinimą, paaiškėjo tam tikrų trūkumų. Todėl siekiant Septintojoje aplinkosaugos veiksmų programoje (toliau - 7-oji AVP) nustatytų tikslų būtinas visapusiškas valstybių narių ir atitinkamų Sąjungos institucijų išsipareigojimas ir pasiryžimas prisiminti atsakomybę, kad būtų suteikta ta nauda, kurią suteikti užsibrėžta programoje;

(6) remiantis Europos aplinkos agentūros 2010 m. Europos aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaita („SOER 2010“) vis dar yra didelių su aplinka susijusių problemų, kurios turės didelį poveikį, jeigu nebus imtasi veiksmų joms spręsti;

(7) dėl pasaulinių sisteminių tendencijų ir iššūkių, susijusių su populiacijos dinamika, urbanizacija, ligomis ir pandemijomis, sparčia technologijų kaita ir netvariu ekonomikos augimu, spręsti aplinkos iššūkius ir pasiekti ilgalaikius darnaus vystymosi tikslus tampa dar sunkiau. Siekiant užtikrinti ilgalaikį Sąjungos klestėjimą, reikia imtis tolesnių veiksmų tiems iššūkiams spręsti;

⁽⁵⁾ 2002 m. liepos 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1600/2002/EB, nustatantis šeštąją Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programą (OL L 242, 2002 9 10, p. 1).

- (8) labai svarbu, kad 2020 m. Sąjungos prioritetiniai tikslai būtų nustatyti atsižvelgiant į aiškią ilgalaikę viziją 2050 m. Tokiu būdu taip pat būtų užtikrinta stabili aplinka tvarioms investicijoms ir augimui. 7-oji AVP turėtų būti grindžiama strategijos „Europa 2020“⁽¹⁾ politikos iniciatyvomis, įskaitant Sąjungos klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį⁽²⁾, Komisijos komunikatą dėl Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plano⁽³⁾, ES biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m.⁽⁴⁾, Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą⁽⁵⁾, pavyzdinę iniciatyvą „Inovacijų sąjunga“⁽⁶⁾ ir Europos Sąjungos darnaus vystymosi strategiją;
- (9) 7-oji AVP turėtų padėti pasiekti aplinkos ir klimato kaitos tikslus, dėl kurių Sąjunga jau susitarė, ir nustatyti politikos trūkumus, dėl kurių gali tekti nustatyti papildomų tikslų;
- (10) Sąjunga susitarė ne vėliau kaip 2020 m. bent 20 % sumažinti savo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekį (30 %, su sąlyga, kad kitos išsivysčiusios šalys prisiims panašius išmetamųjų teršalų mažinimo įsipareigojimus ir jei besivystančios šalys prisidės tinkamai laikydamosi savo įsipareigojimų ir pagal atitinkamus pajėgumus); užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2020 m. 20 % suvartojamos energijos sudarytų atsinaujinančių išteklių energija; ir pasiekti 20 % mažesnę pirminės energijos suvartojimą, palyginti su prognozuojamais lygiais, didinant energijos vartojimo efektyvumą⁽⁷⁾;
- (11) Sąjunga susitarė ne vėliau kaip 2020 m. sustabdyti Sąjungoje biologinės įvairovės nykimą ir ekosistemų paslaugų blogėjimą ir jas kuo labiau atkurti, kartu intensyvinant Sąjungos veiksmus, kad būtų užkirstas kelias visuotiniam biologinės įvairovės nykimui⁽⁸⁾;
- (12) Sąjunga remia tikslus ne vėliau kaip 2030 m. sustabdyti pasaulio miškų ploto mažėjimą ir ne vėliau kaip 2020 m. sumažinti bendrą atogrąžų miškų naikinimą ne mažiau kaip 50 %, palyginti su 2008 m. lygiu⁽⁹⁾;
- (13) Sąjunga susitarė ne vėliau kaip 2015 m. užtikrinti gerą visų Sąjungos vandenų, įskaitant gelą vandenį (upes, ežerus ir požeminį vandenį), tarpinius vandenius (upių žiotis ir (arba) deltas) ir priekrantės vandenį vienos jūrmylės atstumu nuo kranto, būklę⁽¹⁰⁾;
- (14) Sąjunga susitarė ne vėliau kaip 2020 m. užtikrinti gerą visų Sąjungos jūros vandenų aplinkos būklę⁽¹¹⁾;
- (15) Sąjunga susitarė užtikrinti tokią oro kokybę, kad žmonių sveikatai ir aplinkai nebūtų daromas didelis neigiamas poveikis ir keliamas pavojus⁽¹²⁾;
- (16) Sąjunga susitarė ne vėliau kaip 2020 m. pasiekti tikslą, kad cheminės medžiagos būtų gaminamos ir naudojamos taip, kad kuo labiau sumažėtų jų didelis neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai⁽¹³⁾;
- (17) Sąjunga susitarė, kad turi būti apsaugota aplinka ir žmonių sveikata, užkertant kelią neigiamam atliekų susidarymo ir tvarkymo poveikiui ar jį sumažinant, taip pat sumažinant bendrą išteklių naudojimo poveikį bei padidinant tokio naudojimo efektyvumą, laikantis tokios
- ⁽¹⁾ COM(2010) 2020.
⁽²⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 443/2009, nustatantis naujų keleivinių automobilių išmetamųjų teršalų normas pagal Bendrijos integruotą principą mažinti lengvųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekį (OL L 140, 2009 6 5, p. 1), 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009 6 5, p. 16), 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/29/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2003/87/EB, siekiant patobulinti ir išplėsti Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (OL L 140, 2009 6 5, p. 63), 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/30/EB, iš dalies keičianti Direktyvos 98/70/EB nuostatas dėl benzino, dyzelinių degalų (dyzelino) ir gazolių kokybės rodiklių, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų stebėsenos ir mažinimo mechanizmą, iš dalies keičianti Tarybos direktyvos 1999/32/EB nuostatas dėl vidaus vandens kelių laivų kuro kokybės rodiklių ir panaikinanti Direktyvą 93/12/EEB (OL L 140, 2009 6 5, p. 88), 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/31/EB dėl anglies dioksido geologinio saugojimo, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/337/EEB, direktyvas 2000/60/EB, 2001/80/EB, 2004/35/EB, 2006/12/EB, 2008/1/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1013/2006 (OL L 140, 2009 6 5, p. 114), 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 406/2009/EB dėl valstybių narių pastangų mažinti jų šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, Bendrijai siekiant įvykdyti įsipareigojimus iki 2020 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas (OL L 140, 2009 6 5, p. 136).
⁽³⁾ COM(2011) 112. Į šį planą savo 2011 m. gegužės 17 d. išvadose atkreipė dėmesį Taryba, jam pritarė Europos Parlamentas savo 2012 m. kovo 15 d. rezoliucijoje (P7_TA(2012)0086).
⁽⁴⁾ COM(2011) 244.
⁽⁵⁾ COM(2011) 571.
⁽⁶⁾ COM(2010) 546.
⁽⁷⁾ 2007 m. kovo 8 ir 9 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimas.
⁽⁸⁾ 2010 m. kovo 25 ir 26 d. Europos Vadovų Tarybos išvados (EUCO 7/10); 2010 m. kovo 15 d. Tarybos išvados (7536/10); COM(2011) 244.
⁽⁹⁾ 2008 m. gruodžio 4 d. Tarybos išvados (16852/08).
⁽¹⁰⁾ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).
⁽¹¹⁾ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva) (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).
⁽¹²⁾ Sprendimas Nr. 1600/2002/EB; 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL L 152, 2008 6 11, p. 1).
⁽¹³⁾ Sprendimas Nr. 1600/2002/EB; Johannesburgo igyvandinimo planas (2002 m. pasaulinis aukščiausiojo lygio susitikimas tvaraus vystymosi klausimais).

- atliekų hierarchijos: prevencija, parengimas pakartotiniam naudojimui, perdirbimas, kitas naudojimas ir šalinimas ⁽¹⁾;
- (18) Sąjunga susitarė skatinti perėjimą prie žaliosios ekonomikos ir stengtis visiškai atsieti ekonomikos augimą nuo aplinkos būklės blogėjimo ⁽²⁾;
- (19) Sąjunga susitarė siekti sukurti pasaulį, kuriame, siekiant darnaus vystymosi, žemė neblogėtų ⁽³⁾;
- (20) pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 191 straipsnio 2 dalį Sąjungos aplinkos politika siekiama aukšto apsaugos lygio atsižvelgiant į skirtingų Sąjungos regionų būklės įvairovę ir yra grindžiama atsargumo principu ir principais, numatančiais poreikį imtis prevencinių veiksmų, kad žala aplinkai pirmiausia turėtų būti atitaisoma ten, kur yra jos šaltinis, ir jog žalą turėtų atlyginti teršėjas;
- (21) veiksmų prioritetiniams 7-osios AVP tikslams pasiekti reikėtų imtis įvairiais valdymo lygmenimis laikantis subsidiarumo principo;
- (22) siekiant užtikrinti 7-osios AVP sėkmę ir pasiekti jos prioritetinius tikslus, svarbu skaidriai bendradarbiauti su nevyriausybiniais subjektais;
- (23) biologinės įvairovės nykimas ir ekosistemų būklės blogėjimas Sąjungoje turi ne tik svarbių pasekmių aplinkai bei žmonių gerovei, jie taip pat daro poveikį būsimoms kartoms ir brangiai kainuoja visai visuomenei, visų pirma ekonominės veiklos subjektams tuose sektoriuose, kurie tiesiogiai priklauso nuo ekosistemų paslaugų;
- (24) esama didelių galimybių Sąjungoje sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekių ir efektyviau naudoti energiją ir išteklius. Dėl
- to sumažės spaudimas aplinkai, padidės konkurencingumas, rasis naujų augimo šaltinių ir bus kuriama daugiau darbo vietų, nes padidinus efektyvumą bus sutaupyta lėšų, inovacijos pasieks rinką, o išteklių bus geriau valdomi per visą jų gyvavimo ciklą. Siekiant pasinaudoti šiomis galimybėmis, reikėtų pripažinti, kad visi ekonomikos sektoriai turi prisidėti sprendžiant klimato kaitos problemą įgyvendinant Sąjungos klimato kaitos politiką;
- (25) su aplinka susijusios problemos ir poveikis aplinkai toliau kelia didelę riziką žmonių sveikatai ir gerovei; priemonės aplinkos būklei gerinti gali būti naudingos sprendžiant šias problemas;
- (26) visapusiškas ir vienodas aplinkos *acquis* įgyvendinimas visoje Sąjungoje – patikima investicija, naudinga aplinkai, žmonių sveikatai, taip pat ir ekonomikai;
- (27) Sąjungos aplinkos politika ir toliau turėtų būti formuojama remiantis patikimomis žiniomis ir ji turėtų užtikrinti, kad visais lygmenimis būtų geriau suprantami įrodymai, kuriais grindžiamas politikos formavimas, taip pat ir tais atvejais, kai taikomas atsargumo principas;
- (28) kad būtų pasiekti aplinkos ir klimato tikslai, reikėtų pakankamai investicijų ir reikėtų veiksmingiau leisti lėšas vadovaujantis tais tikslais. Reikėtų skatinti naudotis viešojo ir privataus sektoriaus iniciatyvomis;
- (29) aplinkos aspektų integravimas į visas atitinkamas politikos sritis svarbus, siekiant sumažinti spaudimą aplinkai, kuri kelia kitų sektorių politika ir veikla, ir įgyvendinti su aplinka ir klimatu susijusius tikslus;
- (30) Sąjungos teritorija yra tankiai apgyvendinta, ir daugiau nei 70 % jos piliečių gyvena miestuose ir priemiesčiuose ir jiems kyla specifinių aplinkos ir su klimatu susijusių problemų;
- (31) daug aplinkos problemų yra visuotinės ir jas galima visiškai išspręsti tik taikant visapusišką visuotinį požiūrį; nors kitos aplinkos problemos turi aiškų regioninį aspektą. Todėl jas sprendžiant būtina bendradarbiauti su šalimis partnerėmis, įskaitant kaimynines šalis bei užjūrio šalis ir teritorijas;

⁽¹⁾ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų (OL L 312, 2008 11 22, p. 3).

⁽²⁾ 2012 m. birželio 11 d. Tarybos išvados (11186/12); COM(2011) 571.

⁽³⁾ 2012 m. liepos 27 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija A/Res/66/288 dėl konferencijos „Rio + 20“ rezultatų „Ateitis, kurios norime“.

- (32) 7-oji AVP turėtų remti 2012 m. Jungtinių Tautų konferencijos darnaus vystymosi klausimais (toliau - Rio + 20) rezultatų ir joje priimtų išpareigojimų įgyvendinimą Sąjungos ir tarptautiniu lygmeniu, kuriais siekiama pasauliniu mastu pereiti prie visa apimančios žaliosios ekonomikos darnaus vystymosi ir skurdo mažinimo kontekste;
- (33) tinkamas politikos priemonių derinys suteiktų galimybę verslo subjektams ir vartotojams geriau suprasti savo vykdomos veiklos poveikį aplinkai ir tą poveikį valdyti. Tarp tokių politikos priemonių – ekonominės paskatos, rinkos priemonės, informavimo reikalavimai, taip pat savanoriškos priemonės, kurios papildo teisinės sistemos ir skatina suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą įvairiais lygmenimis;
- (34) visos priemonės, veiksmai ir tikslai, nustatyti 7-ojoje AVP, turėtų būti vykdomi pagal sumanaus reglamentavimo principus⁽¹⁾ ir prireikus turėtų būti atliekamas išsamus jų poveikio vertinimas;
- (35) pažangą, padarytą siekiant 7-osios AVP tikslų, reikėtų stebėti, pamatuoti ir įvertinti pagal sutartus rodiklius;
- (36) vadovaujantis SESV 192 straipsnio 3 dalimi bendrojoje veiksmų programoje reikėtų nustatyti su Sąjungos aplinkos politika susijusius prioritetinius tikslus;
- (37) šiame sprendime nustatytiems prioritetiniams tikslams pasiekti priede pateikta 7-oji AVP nustato daug priemonių ir veiksmų;
- (38) kadangi šio sprendimo tikslo, t. y. sukurti bendrąją Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programą, nustatančią prioritetinius tikslus, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl tos veiksmų programos masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo sprendimu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Bendroji Sąjungos veiksmų programa aplinkosaugos srityje laikotarpiui iki 2020 m. gruodžio 31 d. (toliau – 7-oji Aplinkosaugos veiksmų programa arba 7-oji AVP) patvirtinama taip, kaip nustatyta priede.

2 straipsnis

1. Nustatomi šie prioritetiniai 7-osios Aplinkosaugos veiksmų programos tikslai:

- a) saugoti, tausoti ir puoselėti Sąjungos gamtinį kapitalą;
- b) pasiekti, kad Sąjungos ekonomika taptų efektyviai išteklius naudojančia, žaliaja ir konkurencinga mažą anglies dioksido kiekį išskiriančia ekonomika;
- c) apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio spaudimo ir rizikos sveikatai bei gerovei;
- d) maksimaliai padidinti Sąjungos aplinkos teisės aktų naudingumą gerinant jų įgyvendinimą;
- e) tobulinti Sąjungos aplinkos politikos žinių ir faktinių duomenų bazę;
- f) užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato politiką ir spręsti su aplinka susijusių sąnaudų klausimus;
- g) didinti aplinkos aspektų integraciją ir politikos nuoseklumą;
- h) didinti Sąjungos miestų tvarumą;
- i) didinti Sąjungos veiksmų efektyvumą sprendžiant tarptautinius aplinkos ir su klimatu susijusius iššūkius.

2. 7-oji AVP grindžiama atsargumo principu, prevencinių veiksmų bei taršos mažinimo ten, kur yra jos šaltinis, principais ir principu „teršėjas moka“.

3. Įgyvendinant 7-ąją AVP padedama užtikrinti aukšto lygio aplinkos apsaugą ir geresnę piliečių gyvenimo kokybę bei gerovę.

⁽¹⁾ COM(2010) 543.

4. Visos priemonės, veiksmai ir tikslai, nustatyti 7-ojoje AVP, siūlomi ir įgyvendinami laikantis išmanaus reglamentavimo principų, o prireikus atliekamas išsamus jų poveikio vertinimas.

3 straipsnis

1. Atitinkamos Sąjungos institucijos ir valstybės narės atsako už tai, kad būtų imtasi tinkamų veiksmų siekiant įgyvendinti 7-ojoje AVP nustatytus prioritetinius tikslus. Veiksmų imamasi deramai atsižvelgiant į įgaliojimų suteikimo, subsidiarumo ir proporcingumo principus pagal Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnį.

2. Įgyvendindamos 7-ąją AVP, visų lygių viešosios valdžios institucijos bendradarbiauja su verslo subjektais ir socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir atskirais piliečiais.

4 straipsnis

1. Komisija užtikrina, kad atitinkamų 7-osios AVP dalių įgyvendinimas būtų stebimas vykdant nuolatinę strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo stebėseną. Apie šį procesą sužinoma iš Europos aplinkos agentūros aplinkos būklės rodiklių ir iš rodiklių, naudojamų stebėti esamų aplinkos ir su klimatu susijusių teisės aktų bei tikslų (kaip antai klimato ir energetikos tikslų, biologinės įvairovės tikslų ir efektyvaus išteklių naudojimo pagrindinių etapų) įgyvendinimo pažangą.

2. Komisija taip pat atlieka 7-osios AVP vertinimą. Tas vertinimas grindžiamas, *inter alia*, Europos aplinkos agentūros aplinkos būklės ataskaita ir konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais. Komisija remiantis šiuo vertinimu parengtą ataskaitą pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai tinkamu laiku prieš 7-osios AVP pabaigą.

3. Atsižvelgdama į tą vertinimą ir kitus aktualius politikos pokyčius, Komisija, prireikus, laiku pateikia pasiūlymą dėl 8-osios AVP siekiant išvengti reguliavimo spragos tarp 7-osios AVP ir 8-osios AVP.

5 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Strasbūre 2013 m. lapkričio 20 d.

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas
M. SCHULZ

Tarybos vardu
Pirmininkas
V. LEŠKEVIČIUS

PRIEDAS

7-OJI APLINKOSAUGOS VEIKSMŲ PROGRAMA IKI 2020 M. „GYVENTI GERAI PAGAL MŪSŲ PLANETOS IŠGALES“

1. Numatoma tokia 2050 m. vizija, kuria siekiama nurodyti veiksmų kryptį iki ir po 2020 m.:

2050 m. gyvensime gerai paisydami planetos ekologinių ribų. Mūsų klestėjimo ir sveikos aplinkos pagrindas – inovacinė žiedinė ekonomika, kurioje niekas nešvaistoma veltui, darniai valdomi gamtos išteklių, o biologinė įvairovė saugoma, vertinama ir atkurama taip, kad didėtų mūsų visuomenės atsparumas. Ekonomikos augimas, grindžiamas mažo anglies dioksido kiekio technologijomis, yra seniai atsietas nuo išteklių naudojimo, rodant saugios ir tvarios visuomenės pavyzdį visam pasauliui.

VEIKSMŲ PROGRAMA IKI 2020 M.

2. Per pastaruosius 40 metų priimta daug įvairių aplinkos teisės aktų – kurie prilygsta išsamiausiems pasaulyje moderniems standartams. Tai padėjo išspręsti kai kurias didžiausias Sąjungos piliečių ir verslo subjektų susirūpinimą keliančias aplinkos problemas.
3. Per pastaruosius dešimtmečius pavyko labai sumažinti į orą, vandenį ir dirvožemį išmetamų teršalų kiekį; pastaraisiais metais labai sumažintas ir išmetamųjų šėSD kiekis. Modernizuoti Sąjungos cheminių medžiagų teisės aktai ir apribotas daugelio toksiškų ar pavojingų medžiagų, kaip antai švinas, kadmis ir gyvsidabris, naudojimas produktuose, kurie naudojami daugelyje namų ūkių. Sąjungos piliečiai naudojami vandeniu, kurio kokybė yra viena iš geriausių pasaulyje; daugiau nei 18 % Sąjungos teritorijos ir 4 % jos jūrų teritorijos suteiktas saugomų gamtos teritorijų statusas.
4. Sąjungos aplinkos politika skatino inovacijas ir investicijas į ekologiškas prekes ir paslaugas, dėl to buvo kuriamos darbo vietos ir eksporto galimybės⁽¹⁾. Su kiekvienu plėtros etapu aukštų aplinkos apsaugos standartų taikymo teritorija plėtėsi – dabar jie taikomi didelėje Europos žemyno dalyje; be to, Sąjungos pastangomis pasiekta didesnių tarptautinių kovos su klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimu įsipareigojimų ir užtikrinta, kad pasaulinės pastangos atsisakyti ozono sluoksnį ardančių medžiagų ir degalų su švinu būtų sėkmingos.
5. Didelė pažanga taip pat padaryta integruojant aplinkos tikslus į kitas Sąjungos politikos ir veiklos sritis. Pagal reformuotą bendrą žemės ūkio politiką (toliau – BŽŪP) nuo 2003 m. tiesioginės išmokos yra susietos su reikalavimais, kad žemdirbiai išlaikytų žemę geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės ir laikytųsi atitinkamų aplinkos teisės aktų. Kova su klimato kaita tapo sudėtine energetikos politikos dalimi, taip pat daroma pažanga integruojant efektyvaus išteklių naudojimo, klimato kaitos ir energijos vartojimo efektyvumo klausimus į kitus pagrindinius sektorius, kaip antai transporto ir statybos.
6. Vis dėlto daug Sąjungos aplinkos tendencijų vis dar kelia nerimą, ypač dėl nepakankamo esamų Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimo. Tik 17 % pagal Buveinių direktyvą⁽²⁾ vertinamų rūšių ir buveinių yra geros apsaugos būklės, o dėl gamtinio kapitalo būklės blogėjimo ir praradimo kyla pavojus, kad pastangos pasiekti Sąjungos biologinės įvairovės ir klimato kaitos tikslus gali būti neveiksmingos. Dėl tokios rūšių ir buveinių būklės, taip pat dėl gamtinio kapitalo būklės blogėjimo ir praradimo atsiranda didelių susijusių sąnaudų, kurios mūsų ekonominėje ar socialinėje sistemoje dar tinkamai neįvertinamos. 30 % Sąjungos teritorijos yra labai suskaidyta, o tai turi įtakos ekosistemų ryšiams ir gerai būklei, taip pat jų gebėjimui teikti paslaugas ir užtikrinti rūšių gyvavimui tinkamas buveines. Nors Sąjungoje padaryta tam tikra pažanga atsiejant ekonomikos augimą nuo išmetamųjų šėSD kiekio, išteklių naudojimo ir poveikio aplinkai, išteklių vis dar naudojami labai netvariai ir neveiksmingai, o atliekos vis dar tvarkomos netinkamai. Todėl verslo subjektai Sąjungoje neišnaudoja didžiulių efektyvaus išteklių naudojimo teikiamų galimybių padidinti konkurencingumą, sumažinti sąnaudas, padidinti produktyvumą ir tiekimo saugumą. Vandens kokybė ir oro taršos lygiai vis dar kelia problemų daugelyje Europos dalių, o Sąjungos piliečiai ir toliau yra veikiami pavojingų medžiagų, kurios gali pakenkti jų sveikatai ir gerovei. Netvariai naudojant žemę alinami derlingi dirvožemiai ir dirvožemis toliau blogėja, o dėl to daromas poveikis pasauliniam aprūpinimui maistu ir galimybei pasiekti biologinės įvairovės tikslus.
7. Aplinkos ir klimato kaitą Sąjungoje kuo toliau tuo labiau lemia pasaulinio masto pokyčiai, įskaitant susijusius su demografiniais pokyčiais, gamybos ir prekybos tendencijomis bei sparčia technologine pažanga. Tokie pokyčiai gali

(1) „Ekonominė aplinkos politikos nauda“ (Aplinkos tyrimų institutas, Amsterdamo Vrije Universiteit, 2009 m.); COM(2012) 173; „ES teisės aktų įgyvendinimas siekiant ekologiško augimo“ (BIO Intelligence Service, 2011 m.).

(2) 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

suteikti reikšmingų ekonomikos augimo ir socialinės gerovės galimybių, tačiau kartu kelia problemų ir neaiškumų Sąjungos ekonomikai ir visuomenei ir lemia aplinkos būklės blogėjimą visame pasaulyje⁽¹⁾.

8. Dėl dabartinių pasaulio ekonomikoje vyraujančių netausios gamybos ir vartojimo sistemų, taip pat didėjančios visuotinės prekių ir paslaugų paklausos ir išteklių eikvojimo auga svarbiausių žaliavų, mineralų ir energijos kaina, dėl to didėja tarša ir atliekų kiekis, pasaulinis išmetamųjų ŠESD kiekis, blogėja žemės būklė, mažėja miškų ir nyksta biologinė įvairovė. Beveik du trečdaliai pasaulio ekosistemų laikomos nykstančiomis⁽²⁾, taip pat yra įrodymų, kad planetos biologinės įvairovės, klimato kaitos ir azoto ciklo ribos jau peržengtos⁽³⁾. Nebent būtų užtikrinta didelė pažanga didinant išteklių naudojimo efektyvumą, tikėtina, kad ne vėliau kaip 2030 m. pasaulio vandens ištekliai sumažės 40 %. Taip pat kyla rizika, kad dėl klimato kaitos tokios problemos taps dar aštresnės, ir dėl to padidės išlaidos⁽⁴⁾. 2011 m. dėl nelaimių, kurias iš dalies sukėlė klimato kaita, pasaulyje patirta daugiau nei 300 mlrd. EUR ekonominių nuostolių. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau - EBPO) įspėjo, kad dėl nuolatinio gamtinio kapitalo eikvojimo ir nykimo galimi negrįžtami pokyčiai, kurie gali kelti pavojų du šimtmečius trukusiam gyvenimo lygio gerinimo procesui ir lemti dideles išlaidas⁽⁵⁾.
9. Siekiant išspręsti kai kurias iš tų sudėtingų problemų, būtina išnaudoti visą esamų aplinkos technologijų potencialą ir užtikrinti, kad pramonė nuolat kurtų naujus ir įsisavintų geriausius prieinamus gamybos būdus ir kuriamas inovacijas, taip pat aktyviau naudoti rinkos priemones. Taip pat būtina sparti pažanga perspektyviose mokslo ir technologijos srityse. Šio tikslo reikėtų siekti skatinant mokslinius tyrimus ir sukuriant sąlygas privačioms investicijoms į mokslinius tyrimus. Kartu yra poreikis geriau suprasti galimą riziką aplinkai ir žmonių sveikatai, susijusiai su naujomis technologijomis, ir geriau įvertinti bei valdyti tokias technologijas. Tai būtina naujų technologijų priimtinumui visuomenei sąlyga, taip pat būtina Sąjungos pajėgumui veiksmingai ir laiku nustatyti galimą riziką, susijusią su technologinėmis naujovėmis, ir į ją reaguoti. Diegiant svarbias technologines inovacijas turėtų būti vykdomas viešasis dialogas ir dalyvavimo procesai.
10. Jei norime gerai gyventi ateityje, dabar būtina skubiai imtis bendrų veiksmų, kurių tikslas – padidinti ekologinį atsparumą ir užtikrinti, kad aplinkos politikos nauda ekonomikai ir visuomenei būtų kuo didesnė, neperžengiant planetos ekologinių ribų. 7-oji AVP atspindi Sąjungos išpareigojimą pereiti prie visa apimančios žaliosios ekonomikos, kurioje užtikrinamas ekonomikos augimas ir plėtra, apsaugoma žmonių sveikata ir gerovė, suteikiamas deramas darbas, mažinama nelygybė ir saugoma biologinė įvairovė, įskaitant jos teikiamas ekosistemų paslaugas (gamtinis kapitalas), taip pat į jas investuojama, nes ji vertinga savaime ir iš esmės prisideda prie žmonių gerovės ir ekonomikos klestėjimo.
11. Kad perėjimas prie visa apimančios žaliosios ekonomikos būtų sėkmingas, reikia integruoti aplinkos klausimus į kitas politikos sritis, kaip antai energetika, transportas, žemės ūkis, žuvininkystė, prekyba, ekonomika ir pramonė, moksliniai tyrimai ir inovacijos, užimtumas, vystymasis, užsienio reikalai, saugumas, švietimas ir mokymas, taip pat socialinė ir turizmo politika, siekiant sukurti nuoseklų suderintą požiūrį. Sąjungos veiksmus taip pat turėtų papildyti aktyvesni pasauliniai veiksmai ir bendradarbiavimas su kaimyninėmis šalimis sprendžiant bendrus iššūkius.
12. Sąjunga pradėjo šias permainas remdamasi ilgalaikėmis integruotomis strategijomis, kurių tikslas – sustabdyti biologinės įvairovės nykimą⁽⁶⁾, efektyviau naudoti išteklius⁽⁷⁾ ir sparčiau pereiti prie saugios ir darnios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos⁽⁸⁾. Komisija, remdamasi iki šiol pasiektais laimėjimais, dar labiau integravo aplinkos klausimus ir tikslus į naujausias iniciatyvas, kurių imtasi kitose pagrindinėse politikos srityse, įskaitant energetiką⁽⁹⁾ ir transportą⁽¹⁰⁾, ir siekė padidinti Sąjungos žemės ūkio ir kaimo plėtros, žuvininkystės ir sanglaudos politikos reformų teigiamą poveikį aplinkai. Todėl kompleksinė parama yra itin svarbi padedant užtikrinti žemės ūkio būklės darnumą, nes ją teikiant skatinama pažeidžiamų ekosistemų, pavyzdžiui, vandens telkinių, dirvožemio ir rūšių buveinių, apsauga.

⁽¹⁾ SEC(2011)1067: „Europos aplinkos būklė ir perspektyvos 2010 m.: pasaulinių visuotinių tendencijų vertinimas“ („SOER 2010 m.“).

⁽²⁾ JT Generalinio Sekretoriaus aukšto lygio grupės visuotinio tvarumo klausimais ataskaita „Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing“ („Atsparūs žmonės ir atspari planeta – ateitis, kurią verta rinktis“), 2012 m.

⁽³⁾ Nustatytos devynių „planetos galimybių ribų“ vertės, kurias peržengus galimi negrįžtami pokyčiai, galintys turėti pražūtingų pasekmių žmonėms, kaip antai: klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, visuotinis gėlo vandens išteklių eikvojimas, vandenynų rūgštėjimas, azoto ir fosforo ciklai ir žemės naudojimo paskirties keitimas (Ekologija ir visuomenė, 14 tomas, Nr. 2, 2009 m.).

⁽⁴⁾ N. Sterno parengtoje klimato kaitos ekonomikos apžvalgoje (angl. *Stern Review on the Economics of Climate Change*) teigiama, kad bendra klimato kaitos kaina tolygi kasmetiniam 5 % pasaulinio bendro vidaus produkto (BVP) netekimui. Įskaitant platesnes grėsmes ir pasekmes šis skaičius galėtų padidėti iki 20 % BVP.

⁽⁵⁾ EBPO „Aplinkos prognozė iki 2050 m.: neveikimo pasekmės“ (2012 m. pranešimas).

⁽⁶⁾ COM(2011) 244.

⁽⁷⁾ COM(2011) 571.

⁽⁸⁾ COM(2011) 112.

⁽⁹⁾ COM(2011) 885.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 144.

13. Sąjunga prisiešė daug teisiškai privalomų įsipareigojimų pagal daugiašalius aplinkosaugos susitarimus, taip pat politiškai privalomų aplinkosaugos įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimus, dėl kurių sutarta Jungtinių Tautų konferencijoje darnaus vystymosi klausimais (toliau – Rio + 20) ⁽¹⁾. Rio + 20 išvadų dokumente pripažįstama, kad visa apimanti žalią ekonomika yra svarbi darnaus vystymosi užtikrinimo ir skurdo panaikinimo priemonė. Dokumente nustatoma veiksmų programa, kuri apima visus tris darnaus vystymosi aspektus (aplinkos, socialinį ir ekonominį), o daugelis šių veiksmų nurodyti 7-osios AVP prioritetiniuose tiksluose. Rio + 20 taip pat buvo susitarta vystyti darnaus vystymosi tikslus, kurie būtų suderinti su JT vystymosi po 2015 m. darbotvarkę ir į ją įtraukti siekiant sustiprinti institucinę sistemą ir plėtoti darnaus vystymosi finansavimo strategiją. Rio + 20 taip pat priėmė pasaulinius 10 metų programų pagrindus dėl darnaus vartojimo ir gamybos. Sąjunga ir jos valstybės narės dabar turėtų užtikrinti, kad tie įsipareigojimai būtų įgyvendinti Sąjungoje, ir turėtų skatinti jų įgyvendinimą pasaulyje.
14. Tas pastangas papildė 7-ojoje AVP apibrėžti prioritetiniai tikslai, kuriuos Sąjunga turi pasiekti laikotarpiu iki 2020 m. 7-oji AVP remia įgyvendinimą, skatina imtis veiksmų visais lygmenimis ir skatina su aplinkos apsauga bei klimatu susijusias investicijas, taip pat ir po 2020 m.
15. Daugeliu atvejų veiksmų prioritetiniams tikslams pasiekti reikės imtis pirmiausia nacionaliniu, regioniniu arba vietos lygmeniu, laikantis subsidarumo principo. Kitais atvejais reikės papildomų Sąjungos ir tarptautinio lygio priemonių. Visuomenė taip pat turėtų atlikti aktyvų vaidmenį ir būti tinkamai informuojama apie aplinkos politiką. Kadangi aplinkos politika priklauso Sąjungos pasidalijamosios kompetencijos sričiai, vienas iš 7-osios AVP tikslų – sukurti bendrą atsakomybę už bendrus siekius ir tikslus bei užtikrinti vienodas sąlygas verslo subjektams ir viešosios valdžios institucijoms. Aiškūs siekiai ir tikslai taip pat suteikia politikos formuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant regionus ir miestus, verslo subjektus ir socialinius partnerius ir atskirus piliečius, veiksmų kryptį ir iš anksto numanomą veiksmų sistemą.
16. Integruotas ir suderintas aplinkos ir klimato politikos plėtojimas gali padėti užtikrinti, kad Sąjungos ekonomika ir visuomenė būtų gerai parengtos spręsti minėtuosius iššūkius. Tokie veiksmai reikalaus didžiausią dėmesį skirti šiems trims teminiams tikslams:
- a) Sąjungos gamtinio kapitalo saugojimui, tausojimui ir puoselėjimui;
  - b) perėjimui prie efektyviai išteklius naudojančios, žaliosios ir konkurencingos mažą anglies dioksido kiekį išskiriančios Sąjungos ekonomikos;
  - c) Sąjungos piliečių saugojimui nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei.

Tie trys teminiai tikslai yra tarpusavyje susiję ir jų turėtų būti siekiama paraleliai. Veiksmai siekiant vieno iš tų tikslų dažnai padės siekti kitų tikslų. Pavyzdžiui, didinant išteklių naudojimo efektyvumą bus sumažintas gamtinio kapitalo naudojimas, tuo tarpu didinant Sąjungos gamtinio kapitalo bazės atsparumą bus užtikrinta nauda žmonių sveikatai ir gerovei. Veiksmai klimato kaitai švelninti ir prisitaikyti prie jos padidins Sąjungos ekonomikos ir visuomenės atsparumą ir tuo pačiu metu skatins inovacijas ir Sąjungos gamtinių išteklių apsaugą.

TEMINIAI PRIORITETAU

1 prioritetas: saugoti, tausoti ir puoselėti Sąjungos gamtinį kapitalą

17. Sąjungos ekonominio klestėjimo ir gerovės pagrindas – jos gamtinis kapitalas, t. y. jos biologinė įvairovė, įskaitant ekosistemas, kurias teikia būtinausias prekes ir paslaugas: nuo derlingo dirvožemio ir daugiavfunkcinių miškų iki dirbamos žemės ir jūrų, nuo geros kokybės gėlo vandens ir švaraus oro iki žiedų apdulkinimo, klimato reguliavimo ir apsaugos nuo stichinių nelaimių. Saugoti, tausoti ir puoselėti gamtinį kapitalą siekiama daugeliu Sąjungos teisės aktų, įskaitant Vandens pagrindų direktyvą ⁽²⁾, Jūrų strategijos pagrindų direktyvą ⁽³⁾, Miesto nuotekų direktyvą ⁽⁴⁾, Nitrato direktyvą ⁽⁵⁾, Potvynių direktyvą ⁽⁶⁾, Direktyvą dėl

⁽¹⁾ Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija A/Res/66/288.

⁽²⁾ Direktyva 2000/60/EB.

⁽³⁾ Direktyva 2008/56/EB.

⁽⁴⁾ 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (OL L 135, 1991 5 30, p. 40).

⁽⁵⁾ 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, 1991 12 31, p. 1).

⁽⁶⁾ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo (OL L 288, 2007 11 6, p. 27).

prioritetinių medžiagų⁽¹⁾, Oro kokybės direktyvą ir susijusias direktyvas⁽²⁾, taip pat Buveinių ir Paukščių direktyvas⁽³⁾. Teisės aktai, kuriais siekiama kovoti su klimato kaita ir spręsti cheminių medžiagų, pramoninių teršalų ir atliekų problemas, taip pat padeda sumažinti neigiamą poveikį dirvožemiui ir biologinei įvairovei, įskaitant ekosistemas, rūšis ir buveines, taip pat sumažinti maistinių medžiagų patekimą į aplinką.

18. Vis dėlto naujausi vertinimai rodo, kad Sąjungos biologinė įvairovė vis dar nyksta ir kad daugelio ekosistemų būklė dėl įvairių veiksnių yra labai pablogėjusi⁽⁴⁾. Pavyzdžiui, invazinės nevietinės rūšys kelia didesnę grėsmę augalų, gyvūnų ir žmonių sveikatai, aplinkai ir ekonomikai, nei anksčiau manyta. ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2020 m. nustatyti tikslai ir veiksmai, būtini tam, kad ne vėliau kaip 2020 m. būtų galima pakeisti tas neigiamas tendencijas, sustabdyti biologinės įvairovės mažėjimą ir ekosistemų paslaugų blogėjimą bei kiek įmanoma jas atkurti⁽⁵⁾. Kad Sąjunga galėtų pasiekti savo 2020 m. pagrindinį biologinės įvairovės tikslą, būtina skubiau įgyvendinti tą strategiją ir pasiekti joje nurodytus tikslus. Nors strategijoje numatytos priemonės, kuriomis siekiama geriau įgyvendinti Buveinių ir Paukščių direktyvas, įskaitant tinklą „Natura 2000“, tam, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas, reikės visiškai įgyvendinti visus esamus teisės aktus, kuriais siekiama apsaugoti gamtinį kapitalą.
19. Nepaisant Vandens pagrindų direktyvoje nustatyto reikalavimo apsaugoti, gerinti ir atkurti visus paviršinio ir požeminio vandens telkinius ir iki šiol dėtų didžiulių pastangų, tikėtina, kad „geros ekologinės būklės“ tikslą ne vėliau kaip 2015 m. atitiks tik 53 % Sąjungos paviršinio vandens telkinių⁽⁶⁾. Jūrų strategijos pagrindų direktyvos tikslui – ne vėliau kaip 2020 m. pasiekti „gerą aplinkos būklę“ – daromas labai neigiamas poveikis, dėl, *inter alia*, nuolatinio peržvejojimo, taršos (įskaitant povandeninį triukšmą ir jūrą teršiančias šiukšles), taip pat dėl pasaulio klimato atšilimo padarinių, pvz., rūgštėjimo, Europos jūrose. Siekiant veiksmingai spręsti tokius iššūkius glaudus tarpusavio bendradarbiavimas Sąjungoje ir Sąjungos bendradarbiavimas su kaimyninėmis šalimis bus itin svarbus Viduržemio ir Juodosios jūros regione, kur dauguma pakrančių valstybių nėra Sąjungos valstybės narės. Nors Sąjungos oro ir pramoninių išmetamųjų teršalų politika padėjo sumažinti daugumos formų taršą, ekosistemos ir toliau kenkia perteklinės azoto ir sieros nuosėdos ir ozono tarša, susijusi su išmetamaisiais teršalais transporto, elektros energijos gamybos ir nedarniai vykdomos žemdirbystės veiklos srityse.
20. Taigi siekiant saugoti, tausoti, puoselėti ir vertinti Sąjungos gamtinį kapitalą taip pat reikia naikinti problemų priežastis, *inter alia*, geriau integruojant gamtinio kapitalo tikslus rengiant ir įgyvendinant kitas politikos sritis ir užtikrinant politikos sričių darną bei abipusę naudą. Su aplinkos apsauga susiję elementai, nustatyti Komisijos reformų pasiūlymuose, visų pirma Sąjungos žemės ūkio, žuvininkystės ir sanglaudos politikos reformų pasiūlymuose, kuriuos numatoma finansuoti pagal 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos Sąjungos biudžeto žalinimo priemones, yra skirti remti tuos tikslus. Atsižvelgiant į tai, kad žemės ūkis ir miškininkystė kartu sudaro 78 % žemės paviršiaus Sąjungoje, jie atlieka svarbų vaidmenį išlaikant gamtinius išteklius, ypač geros kokybės vandenį ir dirvožemį, taip pat biologinę įvairovę ir įvairius kultūrinius kraštovaizdžius. BŽŪP žalinimas skatins aplinką tausojančią žemės ūkio ir miškininkystės veiklą, kaip antai pasėlių įvairinimą, daugiamečių ganyklų bei pievų apsaugą ir darnią agrarinės miškininkystės veiklą, ir taip pat skatins ekologiškai vertingų dirbamos žemės ir miško plotų nustatymą ir priežiūrą, be kita ko, naudojant ekstensyvią ir tradicinę praktiką. Jis taip pat padidins žemės naudojimą, žemės naudojimo paskirties keitimą ir miškininkystės sektoriaus pajėgumus absorbuoti anglies dioksidą. Esminis tvaraus žemės ūkio elementas – ūkininkavimas prisiimant atsakomybę už ateities kartas tuo pačiu metu efektyviai naudojant išteklius ir užtikrinant produktyumą.
21. Sąjunga turi didžiausią pasaulyje jūrų teritoriją, todėl jai tenka didžiulė atsakomybė už jūrų aplinkos apsaugą. Kalbant apie jūros aplinką, jūrų sektorius teikia tam tikrų ekonominių galimybių (nuo žuvininkystės, laivynų ir akvakultūros iki žaliavų, jūrų energijos ir jūrų biotechnologijos), tačiau reikia pasirūpinti, kad jomis būtų naudojama laikantis jūrų ir pakrantės ekosistemų išsaugojimo ir darnaus valdymo tikslų. Atskirų valstybių narių ir jų bendra jūrų teritorijų planavimo veikla ir integruotas pakrančių valdymas gali būti naudingi koordinuojant darnų jūros vandenų ir pakrantės zonų naudojimą taikant ekosistemomis pagrįstą požiūrį į įvairių sektorių veiklos valdymą tose teritorijose. Jūrų aplinka tinkamai nesaugoma iš dalies dėl to, jog vėluojama užbaigti kurti tinklą „Natura 2000“, kuris reikalauja tolesnių valstybių narių pastangų. Taip pat reikia veiksmingiau valdyti saugomas jūrines teritorijas.

⁽¹⁾ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje, iš dalies keičianti ir panaikinanti Tarybos direktyvas 82/176/EEB, 83/513/EEB, 84/156/EEB, 84/491/EEB, 86/280/EEB ir iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB (OL L 348, 2008 12 24, p. 84).

⁽²⁾ Direktyva 2008/50/EB ir 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/107/EB dėl arseno, kadmio, gyvsidabrio, nikelio ir policiklinių aromatinių angliavandenilių aplinkos ore (OL L 23, 2005 1 26, p. 3).

⁽³⁾ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7), ir Direktyva 92/43/EEB.

⁽⁴⁾ Europos aplinkos agentūros techninė ataskaita 12/2010.

⁽⁵⁾ 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų (EUCO 7/10) 14 dalyje teigiama: „Reikia skubiai pakeisti tebesitęsiančias biologinės įvairovės nykimo ir ekosistemų būklės blogėjimo tendencijas. Europos Vadovų Taryba yra išipareigojusi įgyvendinti 2010 m. kovo 15 d. Tarybos išvadose nustatytą ilgalaikę biologinės įvairovės 2050 m. viziją ir 2020 m. tikslą.“

⁽⁶⁾ COM(2012) 673.

22. Įgyvendinant Sąjungos klimato kaitos politiką reikėtų plačiau taikyti ekosistemomis pagrįstus prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo požiūrius, kurie taip pat turi teigiamą poveikį biologinei įvairovei ir kitų ekosistemų paslaugų teikimui, o priimant su atsinaujinančiąja energija susijusius sprendimus reikėtų visapusiškai atsižvelgti į kitus aplinkos tikslus, kaip antai biologinės įvairovės išsaugojimas ir dirvožemio bei vandens apsauga. Galiausiai, reikės imtis priemonių, skirtų su transportu susijusios oro taršos ir išmetamo CO₂ kiekio problemoms spręsti ⁽¹⁾.
23. Žemės blogėjimas, fragmentacija ir netvarus naudojimas Sąjungoje kelia pavojų tam tikroms pagrindinėms ekosistemų paslaugoms, biologinei įvairovei ir didina Europos pažeidžiamumą klimato kaitos ir gaivalinių nelaimių atžvilgiu. Dėl to taip pat blogėja dirvožemio būklė ir vyksta dykumėjimas. Vandens sukeliama dirvožemio erozija veikia daugiau nei 25 % Sąjungos teritorijos: tai kenkia dirvožemio funkcijoms ir daro poveikį gėlo vandens kokybei. Dirvožemio užterštumas ir sandarinimas taip pat nuolat kelia problemų. Manoma, kad daugiau nei pusė milijono vietovių visoje Sąjungoje yra užterštos; kol nebus nustatytos ir įvertintos, jos ir toliau kels didelę riziką aplinkai, ekonomikai ir visuomenei ir sveikatai. Kiekvienais metais daugiau nei 1 000 km² žemės užimama būsto statybos, pramonės, transporto ar poilsio reikmėms. Tokius ilgalaikius pokyčius sunku arba brangu sustabdyti ir jie beveik visada susiję su kompromisais tarp įvairių socialinių, ekonominių ir aplinkos reikmių. Aplinkos apsaugos aspektai, įskaitant vandens apsaugą ir biologinės įvairovės išsaugojimą, turėtų būti integruoti į žemėnaudos planavimo sprendimus, kad jie taptų darnesni, jog būtų daroma pažanga siekiant tikslo ne vėliau kaip 2050 m. nebedidinti bendro (net) užimamo žemės ploto.
24. Valstybės narės padarė nevienodą pažangą siekdamas užtikrinti dirvožemio apsaugą, įskaitant kiek tai susiję su užterštų sklypų nustatymu, informuotumo didinimu, moksliniais tyrimais ir stebėsenos sistemų kūrimu. Vis dėlto jų pažanga vykdamas su rizika susijusia ir kitą atitaisomąją veiklą nevienoda, o rezultatai ir ataskaitų teikimas Sąjungos lygmeniu yra riboti. Reaguodama į susirūpinimą keliančius klausimus, pavyzdžiui, neigiamą poveikį natūraliam vandens apytakos ratui, Komisija parengė dirvožemio sandarinimo gaires ⁽²⁾. Toliau stiprinant reguliavimo kontekstą, plėtojant tinklus, dalijantis žiniomis, rengiant gaires ir nustatant geriausios praktikos pavyzdžius taip pat gali būti padedama užtikrinti geresnę dirvožemio apsaugą. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Direktyvos, nustatančios dirvožemio apsaugos sistemą ir iš dalies keičiančios Direktyvą 2004/35/EB ⁽³⁾.
25. Siekiant sumažinti svarbiausią žmogaus daromą poveikį žemei, dirvožemiui ir kitoms ekosistemoms Europoje, bus imamasi veiksmų užtikrinti, kad visais atitinkamais lygmenimis priimant su žemės naudojimu susijusius sprendimus būtų tinkamai atsižvelgiama į poveikį aplinkai, taip pat į socialinį ir ekonominį poveikį. Rio + 20 išvadose pripažįstant gero žemės valdymo ekonominę ir socialinę reikšmę raginta sukurti pasaulį, kuriame žemė neblogėtų. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų apsvarstyti, kaip geriausia įgyvendinti tokį išipareigojimą atitinkamos savo kompetencijos srityse. Sąjunga ir jos valstybės narės taip pat kuo skubiau turėtų apsvarstyti, kaip būtų galima spręsti dirvožemio kokybės problemas privalomoje teisinėje sistemoje naudojant tikslingą ir proporcingą riziką pagrįstą požiūrį. Taip pat turėtų būti nustatyti su darniu žemės naudojimu ir dirvožemiu susiję tikslai.
26. Nors per pastaruosius 20 metų Sąjungoje azoto ir fosforo patekimas į aplinką labai sumažėjo, vis dėlto per didelis į aplinką patenkantis maistinių medžiagų kiekis ir toliau veikia oro ir vandens kokybę ir daro neigiamą poveikį ekosistemoms, sukeldamas didelių žmogaus sveikatos problemų. Visų pirma, siekiant užtikrinti, kad į aplinką patektų daug mažiau maistinių medžiagų, būtina skubiai spręsti amoniako patekimo į aplinką problemą, kylančią dėl neveiksmingo trąšų valdymo ir netinkamo nuotekų valymo. Taip pat reikia daugiau pastangų dėti siekiant ekonomiškai efektyvesniu būdu, tvariau ir efektyviau naudoti išteklius valdant maistinių medžiagų ciklą ir didinti trąšų naudojimo efektyvumą. Tokios pastangos reikalauja investuoti į mokslinius tyrimus ir gerinti Sąjungos aplinkos teisės aktų darną bei įgyvendinimą, siekiant spręsti tuos iššūkius ir, prireikus, griežtinti standartus ir valdyti maistinių medžiagų ciklą taikant labiau holistinį požiūrį, pagal kurį integruojami ir sukuriami ryšiai tarp esamų Sąjungos politikos sričių, turinčių įtakos sprendžiant eutrofikacijos ir per didelio į aplinką patenkančių maistinių medžiagų kiekio problemas, ir užtikrinama, kad maistinių medžiagų poveikis nepasklistų po skirtingas aplinkos terpes.
27. Veiksmai pagal ES biologinės įvairovės strategiją, kuriais siekiama atkurti bent 15 % Sąjungos nualintų ekosistemų ir plačiau naudoti žaliąją infrastruktūrą (priemonę, teikiančią ekologinę, ekonominę ir socialinę naudą taikant natūralius sprendimus, kurią sudaro žaliosios erdvės, vandens ekosistemos ir kitos žemės bei jūrų teritorijų fizinės ypatybės), padės įveikti žemės fragmentaciją. Tokiais veiksmais, kartu su visapusišku Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimu, kurie remiami pagal prioritetinių veiksmų programas, bus toliau puoselėjamas gamtinis kapitalas ir didinamas ekosistemos atsparumas, taip pat gali atsirasti ekonomiškai efektyvių galimybių švelninti klimato kaitą, prie jos prisitaikyti ir valdyti nelaimių riziką. Tuo tarpu valstybių narių pastangos sudaryti ekosistemų ir jų paslaugų žemėlapius ir jas įvertinti užtikrins geresnį duomenų prieinamumą ir kartu su 2015 m. planuojama „jokių grynujų

⁽¹⁾ COM(2011) 144.

⁽²⁾ SWD(2012) 101.

⁽³⁾ COM(2006) 232.

nuostolių“ iniciatyva padės išsaugoti gamtinio kapitalo atsargas įvairiu mastu. Ne vėliau kaip 2020 m. Sąjungos ir nacionaliniu lygmeniu įtraukus ekosistemas paslaugų ekonominę vertę į apskaitos ir ataskaitų teikimo sistemas, Sąjungos gamtinis kapitalas bus geriau valdomas.

28. Siekiant saugoti, tausoti ir puoselėti Sąjungos gamtinį kapitalą, 7-ąja AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:

- a) būtų sustabdytas biologinės įvairovės nykimas bei ekosistemų paslaugų, įskaitant apdulkinimą, blogėjimas, išlaikyta ekosistemų bei jų paslaugų būklė ir atkurta bent 15 % nualintų ekosistemų;
- b) būtų reikšmingai sumažintas neigiamas poveikis tarpiniams ir priekrantės ir gėliems vandenims (įskaitant paviršinį ir požeminį vandenį) ir taip būtų pasiekta, išlaikyta ar pagerinta jų gera būklė, kaip apibrėžta Vandens pagrindų direktyvoje;
- c) būtų sumažintas neigiamas poveikis jūros vandenims ir taip būtų pasiekta ar išlaikyta gera aplinkos būklė, kaip reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje, ir būtų darniai valdomos pakrantės zonos;
- d) būtų toliau mažinama oro tarša ir jos poveikis ekosistemoms ir biologinei įvairovei siekiant ilgalaikio tikslo neviršyti kritinių apkrovų ir lygių;
- e) žemė Sąjungoje būtų valdoma tvariai, dirvožemis būtų tinkamai apsaugotas, o užterštos teritorijos būtų sėkmingai atkuriamos;
- f) maistinių medžiagų (azoto ir fosforo) ciklas būtų valdomas tvariai ir efektyviau naudojant išteklius;
- g) būtų užtikrinamas darnus miškų valdymas ir būtų apsaugoti ir kiek galima plėtojami miškai, jų biologinė įvairovė ir jų užtikrinamos paslaugos bei būtų padidintas miškų atsparumas klimato kaitai, gaisrams, audroms, kenkėjams ir ligoms.

Tam pirmiausia būtina:

- i) nedelsiant aktyviau įgyvendinti ES biologinės įvairovės strategiją, kad būtų pasiekti jos tikslai;
- ii) visiškai įgyvendinti Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenis ⁽¹⁾ tinkamai atsižvelgiant į specifines valstybių narių aplinkybes ir užtikrinti, kad vandens kokybės tikslų būtų siekiama tinkamai taikant taršos šaltiniais pagrįstas politikos priemones;
- iii) skubiai dėti daugiau pastangų, *inter alia*, siekiant užtikrinti, kad vadovaujantis bendra žuvininkystės politika, Jūrų strategijos pagrindų direktyva ir tarptautiniais įsipareigojimais būtų įgyvendintas sveikų žuvų išteklių tikslas. Kovoti su tarša ir nustatyti visoje Sąjungoje taikomą pagrindinį kiekybinį jūrą teršiančių šiuokšlių mažinimo tikslą taikant taršos šaltiniais pagrįstas priemones ir atsižvelgiant į valstybių narių parengtas jūrų strategijas. Užbaigti kurti saugomų jūrų teritorijų tinklą „Natura 2000“ ir užtikrinti, kad pakrančių zonos būtų valdomos tvariai;
- iv) susitarti dėl ES pritaikymo prie klimato kaitos strategijos ⁽²⁾ ir ją įgyvendinti, įtraukiant pritaikymo prie klimato kaitos klausimus į pagrindines Sąjungos politikos iniciatyvas ir sektorius;
- v) stiprinti pastangas, kad būtų užtikrinta visiška atitiktis Sąjungos oro kokybės teisės aktams, ir apibrėžti strateginius tikslus ir veiksmus po 2020 m.;
- vi) dėti daugiau pastangų siekiant sumažinti dirvožemio eroziją ir padidinti dirvožemio organinių medžiagų kiekį, atkurti užterštas teritorijas ir labiau integruoti žemės naudojimo aspektus į koordinuotą sprendimų priėmimo procesą visais atitinkamais valdžios lygmenimis, o tas pastangas papildyti nustatant dirvožemio ir žemės, kaip išteklius, naudojimo tikslus ir žemės planavimo tikslus;
- vii) imtis tolesnių veiksnių siekiant sumažinti išmetamą azoto ir fosforo kiekį, įskaitant dėl miestų ir pramonės nuotekų ir dėl trąšų naudojimo išmetamą kiekį, *inter alia*, užtikrinant geresnę taršos šaltinių kontrolę ir fosforo išgavimą iš atliekų;
- viii) parengti ir įgyvendinti atnaujintą Sąjungos miškų strategiją, kurioje sprendžiami įvairūs miškams keliamų reikalavimų ir jų teikiamos naudos klausimai ir kuria padedama laikytis labiau strategiško požiūrio į miškų apsaugą ir puoselėjimą, be kita ko, užtikrinant darnų miškų valdymą;

⁽¹⁾ COM(2012) 673.

⁽²⁾ COM(2013) 216.

ix) gerinti Sąjungos viešosios informacijos teikimą, informuotumą ir švietimą aplinkos politikos klausimais.

2 prioritetinis tikslas: pasiekti, kad Sąjungos ekonomika taptų konkurencinga ir efektyvus išteklių naudojimo, žaliąja ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika

29. Strategijos „Europa 2020“ tikslas - skatinti darnų augimą kuriant konkurencingesnę mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką, kurioje efektyviai ir tvariai naudojami išteklių. Jos pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ tikslas – remti perėjimą prie ekonomikos, kurioje tausiai naudojami visi išteklių, ekonomikos augimas visiškai atsietas nuo išteklių ir energijos naudojimo ir jo poveikio aplinkai, mažinamas išmetamųjų ŠESD kiekis, didinama efektyvumu ir inovacijomis grindžiama konkurencija ir skatinamas didesnis energetinis ir išteklių saugumas, įskaitant bendro išteklių naudojimo mažinimą. Efektyvus išteklių naudojimo Europos planas ir Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo planas⁽¹⁾ yra pavyzdinės iniciatyvos pagrindinės sudedamosios dalys ir juose nustatoma būsimų veiksmų tiems tikslams pasiekti sistema, ir jie turėtų būti įgyvendinami valstybėms narėms keičiantis geriausios praktikos pavyzdžiais. Be to, pagal Sąjungos integruotą pramonės politiką, Sąjungos, jos valstybių narių ir pramonės subjektų partnerystė bus priemonė, kuria užtikrinamos investicijos ir inovacijų diegimas šešiose pirmaujančiose rinkose, susijusiose su žaliąja ekonomika⁽²⁾.
30. Siekiant padidinti konkurencingumą augant išteklių kainoms, esant jų stygiui, žaliavų tiekimo apribojimams ir priklausomybei nuo importo, visuose ekonomikos sektoriuose būtinos inovacijos, kurių tikslas – efektyviau naudoti išteklius. Pagrindinė inovacijų (įskaitant ekologines inovacijas) varomoji jėga – verslo sektorius. Vis dėlto pačios rinkos norimų rezultatų nepasieks ir, siekiant padidinti jų aplinkosauginį veiksmingumą, visų pirma reikia teikti konkrečią pagalbą mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau - MVI) naujų technologijų diegimo srityje, be kita ko, plėtojant mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystes atliekų klausimais⁽³⁾. Sąjungos ir valstybių narių lygiu viešosios valdžios institucijų veiksmai yra būtini, kad sudarytų tinkamas bendrąsias sąlygas investuoti ir imtis ekologinių inovacijų ir taip paskatintų darnaus verslo ar technologinių aplinkos problemų sprendimų vystymą ir skatintų darnius išteklių naudojimo modelius⁽⁴⁾.
31. Šis pagrindinis reikalavimas spręsti aplinkos problemas taip pat turi svarbių socialinių bei ekonominių privalumų ir gali skatinti konkurencingumą. Perėjus prie saugios ir darnios efektyvus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos gali būti sukurta daugiau darbo vietų, o tai yra svarbiausia strategijos „Europa 2020“ užimtumo tikslų⁽⁵⁾ įgyvendinimui. Kelerius pastaruosius metus užimtumas Sąjungos aplinkos technologijų ir paslaugų sektoriuose augo maždaug 3 % kasmet⁽⁶⁾. Apskaičiuota, kad pasaulinės ekologinės pramonės rinkos vertė – bent vienas trilijonas eurų⁽⁷⁾, ir prognozuojama, kad per kitus 10 metų ši suma beveik padvigubės. Europos bendrovės jau dabar pirmauja pasaulyje perdirbimo ir energijos vartojimo efektyvumo srityse; jas reikėtų skatinti pasinaudoti pasaulinės paklausos augimu, remiantis Ekologinių inovacijų veiksmų planu⁽⁸⁾. Pavyzdžiui, numatoma, kad vien Europos atsinaujinančiosios energijos sektoriuje ne vėliau kaip 2020 m. bus sukurta daugiau nei 400 000 naujų darbo vietų⁽⁹⁾. Darni bioekonomika taip pat gali prisidėti prie išmintingo žaliąjo ekonomikos augimo Europoje ir tuo pačiu metu jai bus naudingas didesnis išteklių naudojimo efektyvumas.
32. Siekiant įgyvendinti nustatytus 2020 m. tikslus ir ne vėliau kaip 2050 m. sukurti konkurencingą, saugią ir darnią mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką, būtina visiškai įgyvendinti Sąjungos klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį. Sąjunga šiuo metu sėkmingai mažina išmetamųjų ŠESD kiekį, kad ne vėliau kaip 2020 m. jis būtų 20 % mažesnis, palyginti su 1990 m. kiekiu, tačiau norint pasiekti 20 % energijos vartojimo efektyvumo tikslą efektyvumą didinti ir keisti elgseną reikės daug sparčiau. Tikimasi, kad Energijos vartojimo efektyvumo direktyva⁽¹⁰⁾ bus labai naudinga šiuo atžvilgiu, ją būtų galima papildyti visiems į Sąjungos rinką pateikiamiems su energija susijusiems produktams taikomais efektyvus energijos naudojimo reikalavimais. Atsižvelgiant į didėjančią energijos paklausą ir besitęsiančias diskusijas dėl prieštaravimo, susijusio su žemės naudojimu maisto reikmėms ir žemės naudojimu bioenergijos reikmėms, taip pat svarbu atlikti išsamų esamos tvarios biomasės vertinimą. Be to, labai svarbu užtikrinti, kad visų formų biomasė būtų gaminama ir naudojama tvariai ir efektyviai per visą savo gyvavimo ciklą, kad būtų sumažintas ar panaikintas neigiamas poveikis aplinkai ir klimatui, deramai atsižvelgiant į ekonomines įvairių biomasės kaip išteklių naudojimo būdų aplinkybes. Tai padėtų sukurti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką.

⁽¹⁾ COM(2011) 112.

⁽²⁾ COM(2012) 582, „Stipresnė Europos pramonė ekonomikos augimui ir atsigavimui skatinti“.

⁽³⁾ Smulkią verslo akto Europai IX principas „Sudaryti MVI sąlygas paversti aplinkos problemas galimybėmis“ (COM(2008) 394).

⁽⁴⁾ „Fostering Innovation for Green Growth“ („Inovacijų skatinimas siekiant ekologiškai tvaraus augimo“) (EBPO, 2011 m.) ir „The Eco-Innovation Gap: An economic opportunity for business“ („Ekologinių inovacijų atotrūkis – ekonominė galimybė verslui“) (Ekologinių inovacijų stebėjimo centras, 2012 m.).

⁽⁵⁾ COM(2012) 173.

⁽⁶⁾ 2008 m. ES ekologinės pramonės sektoriuje dirbo maždaug 2,7 milijono žmonių, o 2012 m. šis skaičius galėtų būti maždaug 3,4 milijono. (Ecorys, 2012 m.).

⁽⁷⁾ „Darbo vietų skaičius priklauso nuo to, kaip pagerėja aplinkos ir išteklių efektyvumas“ (ECORYS, 2012 m.).

⁽⁸⁾ COM(2011) 899.

⁽⁹⁾ „The impact of renewable energy policy on economic growth and employment in the ES“ („Atsinaujinančiosios energijos politikos poveikis ES ekonomikos augimui ir užimtumui“) (EmployRES, 2009 m.).

⁽¹⁰⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

33. Jei norima užtikrinti, kad Sąjunga tinkama dalimi prisidėtų prie pasaulinių pastangų, išmetamų ŠESD kieki būtina mažinti visuose ekonomikos sektoriuose. Sąjunga turi susitarti dėl tolesnių veiksmų, kurių reikės imtis klimato ir energetikos srityse po 2020 m., kad pasirengtų tarptautinėms deryboms dėl naujo teisiškai privalomo susitarimo, ir kad pateiktų valstybėms narėms, pramonei ir kitiems sektoriams aiškią teisiškai privalomą strategiją ir tikslą (-us) dėl vidutinės trukmės laikotarpio ir ilgalaikių būtinų investicijų į išmetamųjų teršalų kiekio mažinimą, energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Taigi Sąjunga turi apsvarstyti politikos galimybes palaipsniui ekonomiškai efektyviu būdu pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, atsižvelgiant į Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo plane nustatytus orientacinius tikslus iki 2050 m., kurie turėtų būti naudojami kaip pagrindas tolesnei veiklai. Žalioji knyga dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos ⁽¹⁾ yra svarbus žingsnis šiuo klausimu. 2050 m. Energetikos veiksmų planą ir Transporto baltąją knygą būtina paremti tvirtomis politikos programomis. Be to, valstybės narės turi parengti ir įgyvendinti ilgalaikes, ekonomiškai efektyvias mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtros strategijas, kuriomis būtų siekiama Sąjungos tikslo ne vėliau kaip amžiaus viduryje 80–95 % sumažinti išmetamųjų ŠESD kieki, palyginti su 1990 m. lygiais, taip prisidedant prie pasaulinių pastangų užtikrinti, kad vidutinė temperatūra pasaulyje nepakiltų daugiau nei 2 °C, palyginti su iki pramoninio laikotarpio lygiais, ir išvysčiusiems šalims, kaip grupei, užtikrinant reikiamus sumažinimus pagal Tarpvyriausybines klimato kaitos komisijos pateiktus įrodymus. Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir toliau bus pagrindinis Sąjungos klimato kaitos politikos po 2020 m. ramstis ir ją reikėtų struktūriškai reformuoti, kad būtų paskatintos investicijos į mažo anglies dioksido kiekio technologijas. Vadovaudamasi tarptautiniais įsipareigojimais Sąjunga kartu su kitomis Jungtinių Tautų Bendrosios Klimato Kaitos Konvencijos (toliau - JTBBKKK) šalimis turėtų teikti paramą besivystančioms šalims, siekiančioms sušvelninti klimato kaitą, kuriant pajėgumus, teikiant finansinę pagalbą ir perduodant technologijas.
34. Kai pramonė įsisavins geriausias prieinamas gamybos būdus pagal Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą ⁽²⁾, bus sukurti geresni išteklių naudojimo modeliai ir sumažintas daugiau nei 50 000 pagrindinių Sąjungos įrenginių išmetamųjų teršalų kiekis, todėl bus daug prisidedama prie pastangų skatinti inovacinių technologijų raidą, kuri žalesnę ekonomiką ir ilgainiui mažinti pramonės kaštus. Ši raida gali būti toliau skatinama pramonei diegiant aplinkos valdymo sistemas, pavyzdžiui, EMAS ⁽³⁾.
35. Kai kurių taikomų politikos priemonių, susijusių su gamyba ir vartojimu, apimtis yra ribota. Kad būtų skatinamas efektyvus išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika, būtina sukurti sistemą, kurią taikant gamintojams ir vartotojams būtų siunčiami tinkami signalai. Bus imtasi priemonių toliau gerinti Sąjungos rinkoje esančių prekių ir paslaugų aplinkosauginį veiksmingumą per visą jų gyvavimo ciklą, įskaitant priemones didinti aplinką tausojančių produktų pasiūlą ir skatinti vartotojus rinktis tokius produktus, kad jų paklausa labai padidėtų. Tai bus pasiekta naudojant įvairias suderintas paskatas vartotojams ir verslo subjektams (įskaitant MVI), rinkos priemones ir taisykles, skirtas jų veiklos ir produktų poveikiui aplinkai mažinti. Naudojant aiškų ir nuoseklų ženklavimą vartotojai turėtų gauti tikslią lengvai suprantamą ir patikimą informaciją apie perkamus produktus, taip pat apie aplinkosauginius reikalavimus. Turėtų būti optimizuotos pakuotės siekiant sumažinti poveikį aplinkai ir turėtų būti remiami efektyviai išteklius naudojančio verslo modeliai, pvz., produktų aptarnavimo sistemos, įskaitant produktų išperkamojo nuomą. Bus peržiūrėti esami produktus reglamentuojantys teisės aktai, kaip antai Ekologinio projektavimo ir Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo direktyvos ⁽⁴⁾ ir Ekologinio ženklo reglamentas ⁽⁵⁾, siekiant pagerinti produktų aplinkosauginį veiksmingumą ir išteklių naudojimo efektyvumą per visą gyvavimo ciklą ir atkreipti dėmesį į esamas nuostatas taikant nuoseklesnę darnios gamybos ir vartojimo Sąjungos politiką ir teisinį pagrindą ⁽⁶⁾. Ši gyvavimo ciklo rodikliais paremta strategija turėtų spręsti darnaus vartojimo ir gamybos *acquis* fragmentacijos ir taikymo srities ribotumo problemas ir nustatyti bei, prireikus, pašalinti politikos, paskatų ir teisės aktų spragas siekiant užtikrinti esamus būtiniausias reikalavimus produktų ir paslaugų aplinkosauginio veiksmingumo atžvilgiu.
36. Kadangi 80 % viso produkto poveikio aplinkai per jo gyvavimo ciklą kyla jo projektavimo etape, Sąjungos politikos sistema turėtų užtikrinti, kad Sąjungos rinkai pateikiami prioritetiniai produktai būtų suprojektuoti ekologiškai, siekiant užtikrinti optimalų išteklių ir medžiagų naudojimo efektyvumą. Tai turėtų apimti, *inter alia*, produktų patvarumo, galimybės pataisyti, pakartotinio panaudojimo, perdirbimo galimybių, perdirbto turinio ir produkto gyvavimo trukmės klausimų sprendimą. Produktai turėtų būti išgaunami darniai ir pagaminti taip, kad juos būtų

⁽¹⁾ COM(2013) 169.

⁽²⁾ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17).

⁽³⁾ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo (OL L 342, 2009 12 22, p. 1).

⁽⁴⁾ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimus su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą (OL L 285, 2009 10 31, p. 10) ir 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES dėl su energija susijusių gaminių suvartojamos energijos ir kitų išteklių nurodymo ženklavimą gaminių ir apie jį pateikiant standartinę informaciją (OL L 153, 2010 6 18, p. 1).

⁽⁵⁾ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 66/2010 dėl ES ekologinio ženklo (OL L 27, 2010 1 30, p. 1).

⁽⁶⁾ Ekologinio projektavimo, energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo, ekologinio ženklo, aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos ir nesąžiningos komercinės praktikos teisės aktus numatoma peržiūrėti anksčiau nei 2015 m.

galima pakartotinai naudoti ir perdirbti. Būtina įgyvendinti tuos reikalavimus ir užtikrinti jų vykdymą. Sąjungos ir nacionaliniu lygmeniu bus dedama daugiau pastangų šalinti kliūtis ekologinėms inovacijoms⁽¹⁾ ir atverti visą Europos ekologinės pramonės potencialą – tai padės kurti žaliąsias darbo vietas ir užtikrinti žaliosios ekonomikos augimą.

37. Siekiant nustatyti veiksmų, kuriais būtų ne tik įgyvendinami išmetamųjų šėSD kiekio ir energijos tikslai, bet ir tobulinami kiti išteklių naudojimo efektyvumo aspektai, pagrindą, bus nustatyti bendro vartojimo poveikio aplinkai per gyvavimo ciklą mažinimo tikslai, visų pirma maisto, būsto ir judumo sektoriuose⁽²⁾. Bendras tų sektorių poveikis sudaro beveik 80 % viso vartojimo poveikio aplinkai. Šiuo atžvilgiu taip pat reikėtų atsižvelgti į žemės, vandens ir žaliavų naudojimo ir anglies dioksido išmetimo rodiklius ir tikslus bei jų vaidmenį Europos semestre. Rio + 20 išvadose pripažintas poreikis labai sumažinti po derliaus nuėmimo patiriamus ir kitus maisto nuostolius bei atliekas visoje maisto tiekimo grandinėje. Komisija turėtų pristatyti išsamią kovos su nereikalingu maisto švaistymu strategiją ir dirbti su valstybėmis narėmis kovojant su pernelyg dideliu maisto atliekų susidarymu. Šiuo atžvilgiu atitinkamai būtų naudingos priemonės, kuriomis būtų didinamas kompostavimas ir išmesto maisto anaerobinis skaidymas.
38. Be privalomų žaliojo viešojo pirkimo reikalavimų, taikomų tam tikroms produktų kategorijoms⁽³⁾, daugelis valstybių narių patvirtino savanoriškus veiksmų planus ir nemažai valstybių narių taip pat nustatė tikslus konkrečioms produktų grupėms. Vis dėlto administracijos visais lygmenimis dar turi daug galimybių toliau mažinti poveikį aplinkai, priimdamos sprendimus dėl pirkimo. Valstybės narės ir regionai turėtų imtis tolesnių veiksmų, kad pasiektų nustatytą tikslą – taikyti žaliojo pirkimo kriterijus bent 50 % viešųjų konkursų. Komisija, atsižvelgdama į būtinybę kiek galima labiau sumažinti administracinę naštą, svarstys galimybę pateikti pasiūlymų dėl konkrečių sektoriams skirtų teisės aktų, kuriais būtų nustatyti papildomoms produktų kategorijoms taikomi privalomi žaliojo viešojo pirkimo reikalavimai ir valstybių narių pažangos periodinės stebėsenos remiantis atitinkamais valstybių narių duomenimis apimtis. Reikėtų kurti savanoriškus žaliųjų pirkejų tinklus.
39. Taip pat yra nemažai galimybių gerinti atliekų prevenciją ir tvarkymą Sąjungoje, siekiant geriau naudoti išteklius, atverti naujas rinkas, kurti naujas darbo vietas ir mažinti priklausomybę nuo žaliavų importo, kartu mažinant poveikį aplinkai⁽⁴⁾. Kiekvienais metais Sąjungoje susidaro 2,7 mlrd. tonų atliekų, iš jų 98 mln. tonų atliekų (4 %) yra pavojingos. 2011 m. visoje Sąjungoje vienam žmogui teko vidutiniškai po 503 kg komunalinių atliekų, tačiau skirtingose valstybėse narėse šis kiekis svyruoja nuo 298 iki 718 kg. Vidutiniškai tik 40 % kietųjų atliekų yra paruošiama pakartotinai naudoti arba perdirbama, tuo tarpu kai kurios valstybės narės pasiekė 70 % rodiklį, rodantį, kad atliekos galėtų būti naudojamos kaip vienas iš pagrindinių Sąjungos išteklių. Tuo pačiu metu daug valstybių narių daugiau kaip 75 % savo komunalinių atliekų šalina sąvartynuose⁽⁵⁾.
40. Kad atliekos taptų ištekliais, kaip raginama Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane, visoje Sąjungoje būtina visiškai įgyvendinti Sąjungos atliekų sektoriaus teisės aktus, griežtai taikant atliekų hierarchiją ir įtraukiant įvairių tipų atliekas⁽⁶⁾. Reikia papildomų pastangų siekiant sumažinti atliekų susidarymą, tenkantį vienam gyventojui tenkantį atliekų kiekį ir bendrą atliekų susidarymą. Siekiant efektyvaus išteklių naudojimo tikslų taip pat būtina energijos gavybai naudoti tik perdirbti netinkamas⁽⁷⁾ medžiagas, laipsniškai atsisakyti perdirbti arba naudoti tinkamų atliekų šalinimo sąvartynuose⁽⁸⁾, užtikrinti aukštos kokybės perdirbimą, kai perdirbtų medžiagų naudojimas neturi bendro neigiamo poveikio aplinkai ar žmonių sveikatai, ir plėtoti antrinių žaliavų rinkas. Pavojingos atliekos turės būti tvarkomos taip, kad reikšmingas neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai būtų kuo mažesnis, kaip susitarta Rio + 20. Kad tas tikslas būtų pasiektas, visoje Sąjungoje reikėtų sistemčiau taikyti rinkos instrumentus ir kitas priemones, pagal kurias pirmenybė teikiama prevencijai, perdirbimui ir pakartotiniam naudojimui, įskaitant didesnę gamintojo atsakomybę, tuo pačiu reikėtų remti ne toksinių medžiagų ciklų plėtrą. Turėtų būti pašalintos perdirbimo veiklos kliūtys Sąjungos vidaus rinkoje ir peržiūrėti esami prevencijos, pakartotinio naudojimo, perdirbimo, panaudojimo ir nešalinimo į sąvartynus tikslai, kad būtų pereinama prie gyvavimo ciklo grindžiamos žiedinės ekonomikos, kurioje būtų laikomasi pakopinio išteklių naudojimo principo ir beveik nebeliktų atliekų.

⁽¹⁾ COM(2011) 899.

⁽²⁾ Sąjungoje kasmet susidaro maždaug 89 mln. tonų (arba 179 kg vienam gyventojui) maisto atliekų (*BIO Intelligence Service*, 2010 m.). Bendras būsto ir infrastruktūros poveikis sudaro maždaug 15–30 % viso su vartojimu susijusio poveikio aplinkai Europoje ir lemia maždaug 2,5 tonos CO₂ ekvivalento vienam gyventojui per metus (SEC(2011) 1067).

⁽³⁾ 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 106/2008 dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo programos (OL L 39, 2008 2 13, p. 1); 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/33/EB dėl skatinimo naudoti netaršias ir efektyviai energiją vartojančias kelių transporto priemones (OL L 120, 2009 5 15, p. 5) ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyva.

⁽⁴⁾ Pavyzdžiui, visiškai įgyvendinus Sąjungos atliekų tvarkymo teisės aktus, ne vėliau kaip 2020 m. būtų sutaupoma 72 mlrd. EUR per metus, metinė Sąjungos atliekų tvarkymo ir perdirbimo sektorių apyvarta padidėtų 42 mlrd. EUR per metus ir būtų sukurta daugiau nei 400 000 darbo vietų.

⁽⁵⁾ Eurostat Stat 13/33 *Municipal Waste* 2011.

⁽⁶⁾ Direktyva 2008/98/EB.

⁽⁷⁾ „perdirbimas“ Direktyvos 2008/98/EB 3 straipsnio 17 punkte apibrėžtas taip: „bet kokia naudojimo operacija, kuria atliekų medžiagos perdirbamos į produktus ar medžiagas, panaudojamas pirminiais ar kitais tikslais. Ji apima organinių medžiagų perdirbimą, tačiau neapima naudojimo energijai gauti ir perdirbimo į medžiagas, kurios turi būti naudojamos kaip kuras ar užpildymo operacijoms“.

⁽⁸⁾ „naudojimas“ Direktyvos 2008/98/EB 3 straipsnio 15 punkte apibrėžtas taip: „bet kokia operacija, kurios pagrindinis rezultatas yra atliekų panaudojimas naudingą tikslu, pakeičiant jomis kitas medžiagas, kurios priešingu atveju būtų buvusios panaudotos konkrečiai funkcijai atlikti, arba kurios rezultatas yra tai, kad atliekos parengiamos tai funkcijai atlikti, įmonėje ar visoje ekonomikoje. <...>“.

41. Pirmenybė taip pat bus teikiama efektyviam išteklių naudojimui vandens sektoriuje, siekiant padėti užtikrinti gerą vandens būklę. Nors sausras ir vandens trūkumo problemos tampa aktualios vis didesnei Europos daliai, apie 20–40 % išgaunamų Europos vandens išteklių vis dar išievojama be reikalo, pavyzdžiui, dėl nuotėkio vandens tiekimo sistemoje arba nepakankamai diegiamų efektyvaus vandens naudojimo technologijų. Pagal turimus modeliavimo rezultatus vis dar esama daug galimybių Sąjungoje didinti vandens naudojimo efektyvumą. Be to, numatoma, kad dėl didėjančios paklausos ir klimato kaitos poveikio labai padidės spaudimas Europos vandens ištekliams. Šiomis aplinkybėmis Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų imtis veiksmų užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2020 m. piliečiai turėtų prieigą prie švaraus vandens ir kad vandens gavyba neviršytų turimų atsinaujinančiųjų vandens išteklių ribų, siekiant išlaikyti, užtikrinti ar pagerinti gerą vandens būklę vadovaujantis Vandens pagrindų direktyva, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama didinti vandens naudojimo efektyvumą naudojant rinkos mechanizmus, kaip antai vandens kainos nustatymas pagal tikrąją vandens vertę, taip pat kitas priemones, pavyzdžiui, švietimą ir informuotumo didinimą⁽¹⁾. Daugiausia vandens naudojančiosios sektoriai, pavyzdžiui, energetika ir žemės ūkis, turėtų būti skatinami pirmenybę teikti efektyviausio vandens naudojimo būdams. Pažangą bus lengviau užtikrinti sparčiau vykdant demonstravimo veiklą ir diegiant inovacines technologijas, sistemas ir verslo modelius, remiantis Vandens srities Europos inovacijų partnerystės strateginiu įgyvendinimo planu.
42. Ilgalaikė ir nuspėjama politikos sistema visose tose srityse padės paskatinti investicijas ir veiksmus, kurių reikia siekiant visiškai sukurti žalesniųjų technologijų rinkas ir skatinti darnius verslo sprendimus. Efektyvaus išteklių naudojimo rodikliai ir tikslai, pagrįsti surinktais patikimais duomenimis, teiktų būtinas gaires viešojo ir privačiojo sektorių subjektams, priimantiems sprendimus dėl ekonomikos perorientavimo. Kai tik dėl jų bus susitarta Sąjungos lygmeniu, tokie rodikliai ir tikslai taps sudėtine 7-osios AVP dalimi. Siekiant padėti vykdyti šį procesą reikėtų ne vėliau kaip 2015 m. parengti vandens, žemės, žaliavų ir anglies dioksido efektyvaus naudojimo matavimo metodikas.
43. Siekiant Sąjungos perėjimo prie efektyviai išteklius naudojančios, žaliosios ir konkurencingos mažai anglies dioksido kiekio išskiriančios ekonomikos, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
- a) Sąjunga įgyvendintų užsibrėžtus 2020 m. klimato ir energetikos tikslus ir toliau darytų pažangą siekdama ne vėliau kaip 2050 m. išmetamųjų šėSD kiekį sumažinti 80–95 %, palyginti su 1990 m. lygiais, ir taip prisidėtų prie pasaulinių pastangų užtikrinti, kad vidutinė temperatūra nepakiltų daugiau nei 2 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiais, o susitarimas dėl klimato ir energetikos politikos strategijos iki 2030 m. būtų svarbiausias žingsnis šiame procese;
  - b) būtų labai sumažintas bendras visų pagrindinių Sąjungos ekonomikos sektorių poveikis aplinkai, padidintas išteklių naudojimo efektyvumas ir naudojamos lyginamosios analizės ir matavimo metodikos. Būtų taikomos skatinamosios rinkos ir politinės priemonės, kurios ragintų verslo investicijas į efektyvų išteklių naudojimą, o žalioji augimas būtų spartinamas inovacijų skatinimo priemonėmis;
  - c) dėl struktūrinių gamybos, technologijų ir inovacijų bei vartojimo tendencijų ir gyvenimo būdo pokyčių būtų sumažintas bendras gamybos ir vartojimo poveikis aplinkai, visų pirma maisto, būsto ir judumo sektoriuose;
  - d) atliekos būtų saugiai tvarkomos kaip ištekliai ir, siekiant apsaugoti sveikatą ir aplinką, mažėtų bendras atliekų susidarymas ir atliekų susidarymas, tenkantis vienam gyventojui, sąvartynuose būtų šalinamos tik likusios (t. y. perdirbti ir naudoti netinkamos) atliekos, atsižvelgiant į Sąvartynų direktyvos⁽²⁾ 5 straipsnio 2 dalyje numatytus terminų atidėjimus, o energijos gavybai būtų naudojamos tik perdirbti netinkamos medžiagos atsižvelgiant į Atliekų pagrindų direktyvos⁽³⁾ 4 straipsnio 2 dalį;
  - e) Sąjungoje būtų išvengta vandens trūkumo arba jis būtų labai sumažintas.

Tam pirmiausia būtina:

- i) visiškai įgyvendinti Klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį ir skubiai susitarti dėl Sąjungos 2030 m. klimato ir energetikos politikos pagrindo, deramai atsižvelgiant į naujausią Tarpyvrausybinės klimato kaitos komisijos vertinimo ataskaitą ir į Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo plane nustatytus orientacinius tikslus, taip pat į su JTBBBB susijusius pokyčius ir kitus svarbius procesus;
- ii) plačiau naudoti geriausias prieinamas gamybos būdus įgyvendinant Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą ir labiau stengtis skatinti naujų inovacinių technologijų, procesų ir paslaugų įsisavinimą;

⁽¹⁾ COM(2012) 673.

⁽²⁾ 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų (OL L 182, 1999 7 16, p. 1).

⁽³⁾ Direktyva 2008/98/EB.

- iii) suteikti impulsą viešiesiems ir privatiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms, būtiniems norint plėtoti ir diegti inovacines technologijas, sistemas ir verslo modelius, kuriuos naudojant būtų sparčiau pereinama prie saugios ir darnios efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir sumažėtų tokio perėjimo išlaidos. Toliau plėtoti požiūrį, kurio laikomasi Ekologinių inovacijų veiksmų plane, nustatyti palaipsninės inovacijų plėtros ir sistemos pokyčių prioritetus, siekti, kad žaliosios technologijos užimtų didesnę rinkos dalį Sąjungoje, ir didinti Europos ekologinės pramonės konkurencingumą. Nustatyti efektyvaus išteklių naudojimo rodiklius ir realistiškus bei pasiekiamus tikslus;
- iv) ne vėliau kaip 2015 m. sukurti efektyvaus žemės, anglies dioksido, vandens ir žaliavų naudojimo matavimo ir lyginamosios analizės metodikas ir įvertinti, ar derėtų pagrindinį rodiklį ir tikslą įtraukti į Europos semestrą;
- v) nustatyti nuoseklesnį darnios gamybos ir vartojimo politikos pagrindą, taip pat, prireikus, sujungti esamas priemones į nuoseklią teisinę sistemą. Peržiūrėti produktų reglamentuojančius teisės aktus, siekiant pagerinti produktų aplinkosauginį veiksmingumą ir išteklių naudojimo efektyvumą per visą jų gyvavimo ciklą. Skatinti tarp vartotojų aplinką tausojančių produktų ir paslaugų paklausą didinant šių produktų prieinamumą, įperkumą, funkcionalumą ir patrauklumą. Nustatyti bendrojo vartojimo poveikio mažinimo rodiklius ir realistiškus bei pasiekiamus tikslus;
- vi) vystyti žaliosioms darbo vietoms pritaikytas mokymų programas;
- vii) aktyviau siekti nustatytų tikslų ir peržiūrėti žaliajo viešojo pirkimo nuostatas, taip pat peržiūrėti jo taikymo sritį, siekiant padidinti jo veiksmingumą. Sukurti Sąjungos verslo subjektų savanorišką žaliųjų pirkėjų tinklą;
- viii) visiškai įgyvendinti Sąjungos atliekų tvarkymo teisės aktus. Tokiam įgyvendinimui reikės laikytis atliekų hierarchijos vadovaujantis Atliekų pagrindų direktyva ir veiksmingai naudoti rinkos instrumentus bei kitas priemones, skirtas užtikrinti, kad: 1) sąvartynuose būtų šalinamos tik likusios (t. y. perdirbti ir naudoti netinkamos) atliekos, atsižvelgiant į Sąvartynų direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje numatytus terminų atidėjimus; 2) energijos gavybai būtų naudojamos tik perdirbti netinkamos medžiagos, atsižvelgiant į Atliekų pagrindų direktyvos 4 straipsnio 2 dalį; 3) perdirbtos atliekos būtų naudojamos kaip svarbus ir patikimas Sąjungos žaliavų šaltinis vystant ne toksinių medžiagų naudojimo ciklus; 4) pavojingos atliekos būtų saugiai tvarkomos ir jų susidarytų mažiau; 5) remiant griežtą stebėseną būtų užkirstas kelias neteisėtiems atliekų vežimams bei 6) būtų sumažintas maisto atliekų kiekis. Atliekamos esamų produktų ir atliekų teisės aktų peržiūros, taip pat, gavus informaciją iš Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plano, peržiūrėti pagrindiniai atitinkamų direktyvų dėl atliekų tikslai tam, kad būtų daroma pažanga ciklinės ekonomikos link ir Sąjungoje būtų pašalintos vidaus rinkos kliūtys vykdyti aplinkai tinkamas perdirbimo veiklas. Visuomenės informavimo kampanijos turi būti vykdomos siekiant ugdyti sąmoningumą ir supratimą apie atliekų sektoriaus politiką bei skatinti elgsenos pokyčius;
- ix) didinti vandens naudojimo efektyvumą nustatant ir stebint tikslus upių baseinų lygmeniu vadovaujantis bendra efektyvaus vandens naudojimo tikslų metodika, kuri turi būti parengta vykdamas Bendrąją įgyvendinimo strategiją, ir naudojant rinkos mechanizmus, kaip antai vandens kainų nustatymas, kaip numatyta Vandens pagrindų direktyvos 9 straipsnyje, ir, prireikus, kitas rinkos priemones. Sukurti išvalytų nuotekų naudojimo valdymo metodus.

3 prioritetas: apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei

44. Sąjungos aplinkos teisės aktai turėjo didelį teigiamą poveikį visuomenės sveikatai ir gerovei. Tačiau vandens tarša, oro tarša ir cheminės medžiagos ir toliau minimos tarp aplinkos problemų, keliančių didžiausią Sąjungos plačiosios visuomenės susirūpinimą⁽¹⁾. Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) vertinimu, aplinkos stresoriai sukelia 15–20 % visų mirties atvejų 53 Europos šalyse⁽²⁾. EBPO duomenimis ne vėliau kaip 2050 m. miestų oro tarša veikiausiai bus pagrindinis mirtį sukeliantis aplinkos veiksnys pasaulyje.
45. Didelė Sąjungos gyventojų dalis vis dar yra veikiamą oro, kurio taršos, įskaitant patalpų oro taršą, lygiai viršija PSO rekomenduojamus standartus⁽³⁾. Pavyzdžiui, vietos šildymas deginant anglis ir degimo varikliai bei įrenginiai yra svarbūs mutageninių ir kancerogeninių poliaromatinių angliavandenilių (PAH) ir pavojingų išmetamų kietųjų dalelių (PM 10, PM 2,5 ir PM 1) šaltiniai. Veiksmų ypač reikia imtis tose vietose, kaip antai miestuose, kuriose žmonės, visų

⁽¹⁾ Specialus Eurobarometro tyrimas Nr. 365 (2011 m.).

⁽²⁾ „SOER 2010“.

⁽³⁾ „SOER 2010“.

pirma jautrios ar pažeidžiamos visuomenės grupės, ir ekosistemos yra veikiami didelės taršos. Siekiant visiems užtikrinti sveiką aplinką, kartu su vietos priemonėmis reikėtų įgyvendinti tinkamą nacionalinio ir Sąjungos lygmens politiką.

46. Galimybės naudotis pakankamai geros kokybės vandeniu vis dar nepakankamos tam tikrose Sąjungos kaimo vietovėse. Nepaisant to gera Europos maudyklų vandens kokybė būtų naudinga tiek žmonių sveikatai, tiek Sąjungos turizmo sektoriui. Žmonių sveikatą ir ekonominę veiklą vis dažniau neigiamai veikia potvyniai ir sausra, iš dalies tai vyksta dėl hidrologinio ciklo ir žemės naudojimo pokyčių.
47. Nesugebėjimas visiškai įgyvendinti nustatytos politikos trukdo Sąjungai užtikrinti tinkamus vandens ir oro kokybės standartus. Sąjunga atnaujins tikslus atsižvelgdama į naujausius mokslo laimėjimus ir aktyviau sieks užtikrinti sinergiją su kitais politikos tikslais tokiose srityse kaip antai klimato kaita, judumas ir transportas, biologinė įvairovė ir jūrų bei sausumos aplinka. Pavyzdžiui, sumažinus oro teršalų, įskaitant trumpalaikius poveikį klimatui darančius teršalus, kiekį galima labai prisidėti prie klimato kaitos švelninimo. Toliau šia kryptimi bus dirbama remiantis informacija, gauta atlikus išsamią Sąjungos oro kokybės teisės aktų peržiūrą ir įgyvendinant Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenis.
48. Pirmybė ir toliau teikiama taršos mažinimui jos susidarymo šaltinyje, o įgyvendinus Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą bus dar sumažintas pagrindiniuose pramonės sektoriuose išmetamųjų teršalų kiekis. Pasiekus Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plane nustatytus tikslus taip pat bus sudarytos sąlygos užtikrinti darnesnę judumą Sąjungoje, taip kovojant su pagrindiniais triukšmo ir vietos oro taršos šaltiniais.
49. Turimi ilgalaikio vidutinio poveikio duomenys rodo, kad 65 % europiečių, gyvenančių didžiuosiuose miestuose, kenčia dėl stipraus triukšmo ⁽¹⁾, o daugiau kaip 20 % kenčia dėl naktinio triukšmo, kuriam esant dažnai pasireiškia neigiamas poveikis sveikatai.
50. Horizontaliaisiais cheminių medžiagų teisės aktais (REACH ⁽²⁾ ir Klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo ⁽³⁾ reglamentais), taip pat teisės aktais dėl biocidinių produktų ⁽⁴⁾ ir augalų apsaugos produktų ⁽⁵⁾ numatoma pagrindinė žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga, ekonominės veiklos vykdytojams užtikrinamas stabilumas ir nuspėjamumas bei skatinama taikyti naujai kuriamus bandymų, kuriuose nenaudojami gyvūnai, metodus. Vis dėlto vis dar yra neaiškumų dėl skirtingų cheminių medžiagų (mišinių) sudėtinio poveikio, taip pat nanomedžiagų, cheminių medžiagų, kurios gali trikdyti endokrininę (hormonų) sistemą (endokrininę sistemą ardančių medžiagų) ir produktuose esančių cheminių medžiagų viso poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai. Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad kai kurios cheminės medžiagos turi endokrininę sistemą ardančių savybių, kurios net labai mažomis dozėmis gali daryti įvairių neigiamą poveikį sveikatai ir aplinkai, įskaitant vaikų vystymosi atžvilgiu, ir dėl tokio poveikio būtina imtis atsargumo priemonių.

Atsižvelgiant į tai, reikia imtis aktyvesnių veiksmų siekiant užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2020 m. visos atitinkamos didelį susirūpinimą keliančios medžiagos, įskaitant endokrininę sistemą ardančių savybių turinčias medžiagas, būtų įtrauktos į REACH medžiagų kandidačių sąrašą. Būtina imtis veiksmų ir spręsti tokius iššūkius, ypač jei Sąjunga nori pasiekti 2002 m. aukščiausiojo lygio susitikime darnaus vystymosi klausimais sutartą, Rio + 20 patvirtintą ir Strateginio požiūrio į tarptautinių cheminių medžiagų valdymą tikslu pripažintą tikslą, t. y. ne vėliau kaip 2020 m. užtikrinti, kad didelis neigiamas cheminių medžiagų poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai būtų kuo mažesnis, ir veiksmingai, produktyviai, nuosekliai ir koordinuotai reaguoti į naujas ir naujai kylančias problemas ir iššūkius.

Sąjunga toliau kurs ir įgyvendins būdus, kuriais siekiama visuose atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose spręsti cheminių medžiagų sudėtinio poveikio ir saugos problemas, susijusias su endokrininę sistemą ardančiomis medžiagomis. Visų pirma Sąjunga parengs suderintus pavojaus lygiu grindžiamus endokrininę sistemą ardančių cheminių medžiagų nustatymo kriterijus. Sąjunga taip pat suformuos visapusišką požiūrį, kurio tikslas – kuo labiau sumažinti neigiamą pavojingų medžiagų, įskaitant produktuose esančias chemines medžiagas, poveikį. Nanomedžiagų ir panašių savybių turinčių medžiagų sauga ir darnus valdymas bus užtikrinti taikant visapusišką požiūrį, apimančią rizikos vertinimą ir valdymą, informacijos teikimą ir stebėseną. Susirūpinimą taip pat kelia galimas medžiagų, turinčių dalelių, kurių dydis nepatenka į nanomedžiagų apibrėžtį, tačiau kurios gali turėti panašių savybių kaip nanomedžiagos, poveikis

⁽¹⁾ Didelis triukšmas - triukšmas, viršijantis 55dB dieną ir 50dB naktį.

⁽²⁾ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, 2006 12 30, p. 1).

⁽³⁾ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantį direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL L 353, 2008 12 31, p. 1).

⁽⁴⁾ 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo (OL L 167, 2012 6 27, p. 1).

⁽⁵⁾ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009 11 24, p. 1).

aplinkai ir žmonių sveikatai. Tokie susirūpinti verčiantys aspektai turėtų būti toliau nagrinėjami planuojamoje 2014 m. Komisijos nanomedžiagų apibrėžties peržiūroje remiantis patirtimi ir mokslo ir technologijų naujovėmis. Taikant visas tas nuostatas bus sukurta daugiau informacijos apie chemines medžiagas ir bus užtikrinama nuspėjama sistema, kuri skatins ieškoti darnesnių sprendimų.

51. Auganti biologinių produktų, biologinių cheminių medžiagų ir biologinių medžiagų rinka gali pasiūlyti tam tikrų privalumų, kaip antai mažesnis išmetamųjų ŠESD kiekis ir naujos rinkos galimybės, tačiau reikia pasirūpinti, kad visas tokių produktų gyvavimo ciklas būtų darnus ir nebūtų skatinama konkurencija dėl žemės ar vandens, taip pat, kad nebūtų didinamas išmetamųjų teršalų kiekis.
52. Klimato kaita dar paaštrins aplinkos problemas, sukeldama ilgalaikes sausras ir karščio bangas, potvynius, audras, miškų gaisrus, dirvožemio ir pakrančių eroziją, taip pat paskatindama naujų ar labiau užkrečiamų žmonių, gyvūnų ar augalų ligų atsiradimą. Būtina imtis tikslinių veiksmų užtikrinti, kad Sąjunga būtų tinkamai pasirengusi atlaikyti klimato kaitos poveikį ir pokyčius, ir stiprinti jos aplinkos, ekonominę ir socialinę atsparumą. Kadangi klimato kaitos poveikį patiria daugelis sektorių ir tas poveikis laikui bėgant didės, į Sąjungos politikos sritis būtina įtraukti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos valdymo klausimus.
53. Be to, ekologinio atsparumo ir atsparumo klimato kaitai stiprinimo priemonės, kaip antai ekosistemų atkūrimas ir žalioji infrastruktūra, gali duoti didelės socialinės ir ekonominės naudos, įskaitant naudą visuomenės sveikatai. Sinerziją ir galimus kompromisus tarp su klimatu susijusių ir kitų aplinkos tikslų, tokių kaip antai oro kokybė, būtina tinkamai valdyti. Pavyzdžiui, dėl su klimatu susijusių ar tiekimo saugumo sumetimų pradėjus naudoti kai kurias mažiau anglies dioksido išmetančio kuro rūšis, gali labai padidėti išmetamų kietųjų dalelių ir pavojingų medžiagų kiekis, ypač jei nenaudojamos tinkamos teršalų mažinimo technologijos.
54. Siekiant apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
  - a) priartėjusi prie PSO rekomenduojamo lygio labai pagerėtų Sąjungos lauko oro kokybė, tuo tarpu remiantis atitinkamomis PSO gairėmis būtų pagerinta ir patalpų oro kokybė;
  - b) Sąjungoje būtų reikšmingai, iki beveik PSO rekomenduojamo lygio sumažinta akustinė tarša;
  - c) piliečiai visoje Sąjungoje gautų aukštus saugos standartus atitinkančio geriamojo ir maudyklų vandens naudą;
  - d) visuose atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose būtų veiksmingai sprendžiamos cheminių medžiagų sudėtinio poveikio ir saugos, susijusios su endokrininę sistemą ardančiomis medžiagomis, problemos ir būtų vertinama bei kuo labiau mažinama rizika aplinkai ir sveikatai, visų pirma vaikams, susijusi su pavojingų medžiagų, įskaitant produktuose esančias chemines medžiagas, naudojimu. Būtų nustatyti ilgalaikiai veiksmai siekiant netoksiškos aplinkos tikslo;
  - e) naudojant augalų apsaugos produktus nebūtų daromas žalingas poveikis žmonių sveikatai ar nepriimtinas poveikis aplinkai, o tokie produktai būtų tvariai naudojami;
  - f) su nanomedžiagomis ir panašių savybių turinčiomis medžiagomis susijusios saugos problemos būtų veiksmingai sprendžiamos laikantis nuoseklaus požiūrio teisės aktuose;
  - g) būtų daroma aiški pažanga prisitaikant prie klimato kaitos poveikio.

Tam pirmiausia būtina:

- i) įgyvendinti atnaujintą Sąjungos oro kokybės politiką, suderintą su naujausiomis mokslo žiniomis, ir sukurti bei įgyvendinti kovos su oro tarša jos susidarymo šaltinyje priemones atsižvelgiant į patalpų ir lauko oro taršos šaltinių skirtumus;
- ii) įgyvendinti atnaujintą Sąjungos triukšmo politiką, suderintą su naujausiomis mokslo žiniomis, ir triukšmo mažinimo jo susidarymo šaltinyje priemones, ir įskaitant projektuojant miestus naudoti pažangias naujoves;
- iii) dėti daugiau pastangų įgyvendinant Vandens pagrindų direktyvą, Maudyklų vandens direktyvą ⁽¹⁾ ir Geriamojo vandens direktyvą ⁽²⁾, visų pirma orientuojantis į mažuosius geriamojo vandens išteklių telkinius;
- iv) toliau įgyvendinti REACH siekiant užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą, taip pat laisvą cheminių medžiagų apyvartą vidaus rinkoje skatinant konkurencingumą ir inovacijas, kartu atsižvelgiant į specifinius MVĮ poreikius. Ne vėliau kaip 2018 m. parengti Sąjungos netoksiškos aplinkos strategiją, kuri skatintų inovacijas ir plėtoti tvarius pakaitalus, įskaitant necheminius sprendimus, remiantis horizontaliomis priemonėmis, kurių būtų imtasi ne vėliau kaip 2015 m. siekiant užtikrinti: 1) pagamintų nanomedžiagų ir

⁽¹⁾ 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/7/EB dėl maudyklų vandens kokybės valdymo, panaikinanti Direktyvą 76/160/EEB (OL L 64, 2006 3 4, p. 37).

⁽²⁾ 1998 m. lapkričio 3 d. Tarybos direktyva 98/83/EB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės (OL L 330, 1998 12 5, p. 32).

- panašių savybių turinčių medžiagų saugą; 2) sąlyčio galimybių su endokrininę sistemą ardančiomis medžiagomis sumažinimą; 3) tinkamas reguliavimo nuostatas siekiant spręsti cheminių medžiagų sudėtinio poveikio problemą ir 4) cheminių medžiagų, esančių produktuose, įskaitant, *inter alia*, importuojamus produktus, poveikio sumažinimą siekiant skatinti medžiagų ciklus, kuriuose nenaudojamos toksinės medžiagos, ir sumažinti sąlytį su kenksmingomis medžiagomis patalpose;
- v) stebėti, kaip įgyvendinami Sąjungos teisės aktai dėl darnaus biocidinių produktų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, ir, prireikus, juos peržiūrėti siekiant užtikrinti, kad jie atitiktų naujausias mokslines žinias;
- vi) susitarti dėl ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos ir ją įgyvendinti, taip pat įtraukti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos valdymo klausimus į pagrindines Sąjungos politikos iniciatyvas ir sektorius.

IGALINANTI SISTEMA

55. Kad pirmiau minėti prioritetiniai teminiai tikslai būtų pasiekti, reikia įgalinančios sistemos, kuria remiami efektyvūs veiksmai. Bus imtasi priemonių siekiant tobulinti keturis pagrindinius šios įgalinančios sistemos ramsčius: geriau įgyvendinti Sąjungos aplinkos teisės aktus visose srityse; tobulinti aplinkos politikos mokslinių žinių ir faktinių duomenų bazę; užtikrinti investicijas ir sukurti tinkamas paskatas saugoti aplinką; ir galiausiai didinti su aplinka susijusių sričių integraciją ir aplinkos politikos nuoseklumą bei aplinkos politikos derėjimą su kitomis politikos sritimis. Tos horizontaliosios priemonės bus naudingos Sąjungos aplinkos politikai platesniu mastu nei apima 7-osios AVP taikymo sritis ir laikotarpis.

4 prioritetinis tikslas: maksimaliai padidinti Sąjungos aplinkos teisės aktų naudingumą gerinant įgyvendinimą

56. Be didelės naudos sveikatai ir aplinkai, Sąjungos aplinkos teisės aktų realaus įgyvendinimo užtikrinimas iš tiesų taip pat duotų trejopą naudą: būtų sukurtos vienodos sąlygos ekonominės veiklos vykdytojams vidaus rinkoje, būtų skatinamos inovacijos ir Europos bendrovėms būtų sudarytos sąlygos įgyti pradinio veikimo pranašumą daugelyje sektorių. Priešingu atveju išlaidos, susijusios su teisės aktų nevykdymu, būtų didelės – pagal apytikslius skaičiavimus jos sudarytų maždaug 50 mlrd. EUR per metus, įskaitant su išpareigojimų nevykdymu bylomis susijusias išlaidas ⁽¹⁾. Vien 2009 m. buvo nagrinėjama 451 išpareigojimų nevykdymo byla dėl Sąjungos aplinkos teisės aktų pažeidimų, o 2011 m. tokių bylų buvo 299 ir pradėta dar 114 naujų išpareigojimų nevykdymo nagrinėjimo procedūrų ⁽²⁾, todėl aplinkos *acquis* yra tapusi ta Sąjungos teisės sritimi, kuriai dažniausiai taikoma išpareigojimų nevykdymo nagrinėjimo procedūra. Komisija taip pat gauna daug skundų tiesiogiai iš Sąjungos piliečių; daugelį iš jų būtų galima geriau išnagrinėti valstybių narių ar vietos lygmeniu.
57. Todėl geresnis Sąjungos aplinkos *acquis* įgyvendinimas valstybių narių lygmeniu bus vienas iš pagrindinių prioritetų kelerius ateinančius metus. Valstybėse narėse yra didelių teisės aktų įgyvendinimo skirtumų. Reikia pasirūpinti, kad aplinkos teisės aktų įgyvendinimo proceso dalyviai Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis turėtų žinių, priemonių ir gebėjimą užtikrinti, kad tie teisės aktai duotų daugiau naudos, ir pagerinti vykdymo užtikrinimo proceso valdymą.
58. Didelis išpareigojimų nevykdymo, skundų ir peticijų skaičius šioje aplinkos srityje rodo, kad reikia veiksmingos ir veikiančios nacionalinio lygmens stabdžių ir atsvarų sistemos, kuri padėtų nustatyti ir išspręsti įgyvendinimo problemas, taip pat būtina imtis prevencijos priemonių, kad tų problemų apskritai nekiltų, kaip antai užtikrinti atitinkamą įgyvendinimą atliekančių administracijų ir ekspertų sąveiką politikos formavimo etape. Šiuo klausimu daugiausia pastangų iki 2020 m. bus skiriama rezultatams gerinti keturiuose pagrindinėse srityse.
59. Pirma, bus tobulinamas žinių apie įgyvendinimą surinkimo ir sklaidos būdas, siekiant padėti bendrai visuomenei ir aplinkos srities profesionalams visiškai suprasti Sąjungos aplinkos teisės aktų tikslą ir naudą ir kaip nacionalinės ir vietos administracijos įgyvendina Sąjungos išpareigojimus ⁽³⁾. Tinkamai naudojamos turimos internetinės priemonės padėtų siekti šio tikslo. Specifinėms atskirų valstybių narių įgyvendinimo iššūkiams spręsti bus numatyta tikslinė parama, panaši į konkreitiems poreikiams pritaikytą požiūrį, naudojamą Europos semestro procese. Pavyzdžiui, bus parengti Komisijos ir atskirų valstybių narių partnerystės įgyvendinimo susitarimai, kuriais bus siekiama spręsti tokius klausimus kaip antai finansinės paramos teisės aktams įgyvendinti radimas ir geresnių informacinių sistemų pažangai stebėti užtikrinimas. Siekdamas kiek galima labiau padidinti šio požiūrio veiksmingumą, valstybės narės, atsižvelgdamos į savo administracinę tvarką, turėtų skatinti vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą. Regionų komiteto ir Komisijos įdiegta techninė bendradarbiavimo aplinkos srityje platforma padės palaikyti dialogą ir keistis informacija, siekiant geriau įgyvendinti teisės aktus vietos lygmeniu.

⁽¹⁾ „Aplinkos teisyne nevykdymo sąnaudos“ (COWI, 2011 m.).

⁽²⁾ 29-ji metinė ES teisės taikymo stebėjimo ataskaita (2011 m.) (COM(2012) 714).

⁽³⁾ COM(2012) 95.

60. Antra, su patikromis ir priežiūra susijusius reikalavimus Sąjunga pradės taikyti didesnei daliai Sąjungos aplinkos teisės aktų ir toliau plėtos paramos patikroms pajėgumus Sąjungos lygmeniu remdamasi esamomis struktūromis, kad galėtų, *inter alia*, atsiliepti į valstybių narių pagalbos prašymus, imtis veiksmų tokiose situacijose, kai yra pagrįstų priežasčių nerimauti, ir palengvinti bendradarbiavimą visoje Sąjungoje. Reikia skatinti aktyviau atlikti tarpusavio vertinimus ir keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, taip pat sudaryti susitarimus dėl bendrų patikrų valstybėse narėse, joms paprašius.
61. Trečia, prirėkus bus gerinami skundų dėl Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimo nagrinėjimo ir padėties ištaisymo nacionaliniu lygmeniu būdai.
62. Ketvirta, Sąjungos piliečiai turės veiksmingas galimybes kreiptis į teismą dėl aplinkos klausimų ir gauti veiksmingą teisinę apsaugą, laikantis Orhuso konvencijos ir atsižvelgiant į pokyčius dėl Lisabonos sutarties įsigaliojimo ir naujausios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos. Kaip alternatyva bylinėjimuisi taip pat bus skatinamas neteisminis ginčų sprendimas.
63. Bus toliau tobulinamas bendras aplinkos valdymo visoje Sąjungoje standartas, stiprinant profesionalų, dirbančių aplinkos apsaugos srityje, kaip antai Europos Sąjungos aplinkos apsaugos įstatymų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo darbo tinkle, įskaitant teisininkus valstybės tarnautojus, prokurorus, ombudsmenus, teisėjus ir inspektorius, bendradarbiavimą Sąjungos lygmeniu, taip pat tarptautiniu lygmeniu, ir skatinant tokius profesionalus dalytis geriausia praktika.
64. Komisija ne tik padės valstybėms narėms geriau laikytis reikalavimų⁽¹⁾, bet ir toliau stengsis užtikrinti, kad teisės aktai atspindėtų naujausius mokslo laimėjimus, juose būtų atsižvelgta į valstybių narių patirtį įgyvendinant Sąjungos įsipareigojimus ir jie būtų nuoseklūs bei atitiktų savo paskirtį. Paprastai, kai teisinės pareigos yra pakankamai aiškios ir tikslios ir, kai suderintas taikymas visose valstybėse narėse laikomas veiksmingiausiu būdu Sąjungos tikslams pasiekti, tuomet tos teisinės pareigos bus įtvirtinamos reglamentuose, kurie turi tiesioginį ir išmatuojamą poveikį ir sukelia mažiau įgyvendinimo nenuoseklumo problemų. Komisija daugiau naudosis rezultatų suvestinėmis ir kitomis priemonėmis, skirtomis viešai stebėti valstybių narių pažangą įgyvendinant konkrečius teisės aktus.
65. Siekiant maksimaliai padidinti Sąjungos aplinkos teisės aktų naudingumą užtikrinus geresnį įgyvendinimą, 7-ąja AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
- a) visuomenė turėtų galimybę naudotis aiškia informacija, iš kurios būtų matyti, kaip įgyvendinami Sąjungos aplinkos teisės aktai laikantis Orhuso konvencijos;
  - b) būtų geriau laikomasi konkrečių aplinkos teisės aktų;
  - c) būtų užtikrintas Sąjungos aplinkos teisės aktų vykdymas visais administraciniais lygmenimis ir būtų užtikrintos vienodos sąlygos vidaus rinkoje;
  - d) būtų stiprinamas piliečių pasitikėjimas Sąjungos aplinkos teisės aktais ir šių aktų vykdymo užtikrinimas;
  - e) būtų lengviau taikyti veiksmingos teisinės piliečių ir jų organizacijų apsaugos principą.

Tam pirmiausia būtina:

- i) užtikrinti, kad naudojant sistemas nacionaliniu lygmeniu būtų aktyviai platinama informacija apie tai, kaip įgyvendinami Sąjungos aplinkos teisės aktai tokia informacija Sąjungos lygmeniu papildant atskirų valstybių narių rezultatų apžvalga;
- ii) savanoriškai sudaryti valstybių narių ir Komisijos, įtraukiant, jei reikia, vietos ir regionų subjektus, partnerystės įgyvendinimo susitarimus;
- iii) privalomus veiksmingos valstybių narių patikros ir priežiūros kriterijus taikyti didesnei Sąjungos aplinkos teisės aktų daliai ir toliau plėtoti paramos patikroms pajėgumus Sąjungos lygmeniu remiantis esamomis struktūromis, numatant paramą profesionalų tinklams, kaip antai Europos Sąjungos aplinkos apsaugos įstatymų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo darbo tinklui, ir skatinant aktyviau atlikti tarpusavio vertinimus ir keistis geriausios praktikos pavyzdžiais siekiant padidinti patikrų veiksmingumą ir efektyvumą;
- iv) užtikrinti nuoseklius ir veiksmingus nacionalinio lygmens mechanizmus, skirtus skundams dėl Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimo nagrinėti;

⁽¹⁾ COM(2008) 773.

- v) užtikrinti, kad nacionalinės nuostatos dėl teisės kreiptis į teismą atitiktų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką. Skatinti ginčus spręsti neteisimine tvarka, siekiant rasti taikius ir veiksmingus ginčų sprendimus aplinkos srityje.

5 prioritetas: tikslas: tobulinti Sąjungos aplinkos politikos žinių ir faktinių duomenų bazę

66. Sąjungos aplinkos politika grindžiama aplinkos stebėseną, duomenimis, rodikliais ir vertinimais, susijusiais su Sąjungos teisės aktų įgyvendinimu, taip pat su oficialiais moksliniais tyrimais ir piliečių mokslinėmis iniciatyvomis. Padaryta didelė pažanga tobulinant šią žinių bazę, didinant informuotumą ir politikos formuotojų ir visuomenės pasitikėjimą faktiniais duomenimis, kuriais grindžiama politika, įskaitant politikos kryptis, kuriose taikomas atsargumo principas. Tokiu būdu buvo sudarytos palankios sąlygos geriau suprasti sudėtingus aplinkos ir socialinius iššūkius.
67. Sąjungos ir tarptautiniu lygmenimis reikėtų imtis veiksmų siekiant toliau stiprinti ir tobulinti mokslo ir politikos sąveiką ir piliečių dalyvavimą, kaip antai paskiriant vyriausiuosius mokslinius patarėjus, kaip jau yra padarę Komisija ir kai kurios valstybės narės, arba geriau naudojantis institucijomis ar įstaigomis, kurios specializuojasi mokslinių žinių pritaikymo prie viešosios politikos srityje, pavyzdžiui, nacionalinėmis aplinkos agentūromis ir Europos aplinkos agentūra, tai pat Europos aplinkos informacijos ir stebėjimo tinklu.
68. Vis dėlto atsižvelgiant į pastarojo meto pokyčių tempą ir netikrumą dėl tikėtinų ateities tendencijų būtina imtis tolesnių veiksmų šiai žinių ir faktinių duomenų bazei palaikyti ir stiprinti, siekiant užtikrinti, kad Sąjungos politika ir toliau būtų formuojama remiantis patikimais duomenimis apie aplinkos būklę, galimas reagavimo priemonės ir jų pasekmes.
69. Pastaraisiais dešimtmečiais aplinkos informacijos ir statistinių duomenų rinkimas ir naudojimas Sąjungoje, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis ir visame pasaulyje pagerėjo. Vis dėlto duomenų rinkimas ir kokybė vis dar labai skiriasi, o dėl šaltinių įvairovės ir gausumo gali būti sunku susipažinti su duomenimis. Todėl reikalingos tęstinės investicijos, kad asmenys, dalyvaujantys apibūrinant ir įgyvendinant politiką, turėtų galimybę gauti patikimą, palyginamą ir kokybišką informaciją bei rodiklius. Aplinkos informacijos sistemas reikia sukurti taip, kad būtų lengva įtraukti naują informaciją apie naujai išylančias temas. Sąjungos masto elektroninių keitimų duomenimis reikėtų toliau plėtoti užtikrinant pakankamą lankstumą, kad būtų galima apimti naujas sritis.
70. Toliau įgyvendinant Bendros informacijos apie aplinką sistemos⁽¹⁾ principą „gamink kartą, naudok dažnai“ ir bendrus nuoseklios erdvinės informacijos gavimo ir lyginimo požiūrius bei standartus pagal INSPIRE⁽²⁾ ir „Copernicus“⁽³⁾ sistemas, taip pat kitas Europos informacijos apie aplinką sistemas (kaip antai Europos biologinės įvairovės informacinę sistemą (BISE) ir Europos informacijos apie vandenį sistemą (WISE)), bus lengviau išvengti pastangų dubliavimo ir bet kokios nereikalingos administracinės naštos viešosios valdžios institucijoms, to padės siekti ir pastangos racionalizuoti skirtinguose atitinkamuose teisės aktuose nustatytus ataskaitų teikimo pareigas. Taip pat reikėtų siekti pažangos didinant statistinių duomenų, įskaitant duomenis apie atliekas, prieinamumą ir suderinimą. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad planų, programų ir projektų poveikio aplinkai vertinimo tikslais surinkta informacija (pvz., atliekant poveikio aplinkai vertinimą arba strateginį aplinkos vertinimą) būtų geriau prieinama visuomenei.
71. Žinių spragos vis dar didelės, kai kurios iš jų yra svarbios 7-osios AVP prioritetiniams tikslams. Todėl norint užpildyti tas spragas būtina investuoti į duomenų rinkimą ir mokslinius tyrimus, siekiant užtikrinti, kad viešosios valdžios institucijos ir verslo subjektai turėtų tvirtą pagrindą priimti sprendimus, kurie aiškiai atspindėtų realią socialinę, ekonominę ir aplinkos naudą ir sąnaudas. Ypač verta atkreipti dėmesį į penkias spragas:

- 1) duomenų ir žinių spragos: tokias spragas užpildyti reikia pažangių mokslinių tyrimų ir tinkamų modeliavimo priemonių, kad būtų galima geriau suprasti sudėtingus su aplinkos pokyčiais susijusius klausimus, kaip antai klimato kaitos ir gamtinių nelaimių poveikis, rūšių nykimo pasekmės ekosistemų paslaugoms, aplinkos pavojaus slenksčiai ir ekologinės kritinės ribos. Nors iš turimų įrodymų aiškiai matyti, kad tokiose srityse būtina imtis atsargumo priemonių, tolesni moksliniai tyrimai, susiję su planetos ribomis, sisteminė rizika ir mūsų visuomenės gebėjimu spręsti tuos klausimus, padės sukurti tinkamiausius sprendimus. Tie sprendimai turėtų apimti investicijas, kurių tikslas – užpildyti duomenų ir žinių spragas, sudaryti ekosistemų paslaugų žemėlapius ir jas įvertinti, suprasti, koks biologinės įvairovės vaidmuo palaikant tokias paslaugas, bei suprasti, kaip biologinė įvairovė prisitaiko prie klimato kaitos ir kaip biologinės įvairovės mažėjimas veikia žmonių sveikatą;

⁽¹⁾ COM(2008) 46.

⁽²⁾ 2007 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/2/EB, sukurianti Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūrą (INSPIRE) (OL L 108, 2007 4 25, p. 1).

⁽³⁾ 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 911/2010 dėl Europos Žemės stebėsenos programos (GMES) ir jos pradinės praktinės veiklos 2011–2013 m. (OL L 276, 2010 10 20, p. 1) ir COM(2013) 312 dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma programa „Copernicus“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 911/2010.

- 2) pereinant prie visa apimančios žaliosios ekonomikos, būtina gerai apsvarstyti socialinių ekonominių ir aplinkos veiksnių sąveiką. Jei daugiau žinotume apie darnaus vartojimo ir gamybos modelius ir geriau suprastume, kaip tiksliau įvertinti veiksnių kaštus ir naudą ir neveikimo kaštus, kaip atskirų asmenų ir visos visuomenės elgsenos pokyčiai prisideda prie rezultatų aplinkos srityje atsiradimo ir kaip Europos aplinką veikia pasaulinės tendencijos, tai gali padėti tiksliau nukreipti politikos iniciatyvas tokia linkme, kad būtų didinamas išteklių naudojimo efektyvumas ir mažinama apkrova aplinkai;
- 3) vis dar yra neaiškumų, susijusių su endokrininę sistemą ardančių medžiagų, sudėtinio cheminių medžiagų veikimo, tam tikrų produktuose esančių cheminių medžiagų ir kai kurių nanomedžiagų poveikiu žmonių sveikatai ir aplinkai. Užpildžius likusias žinių spragas, būtų galima sparčiau priimti sprendimus ir sudaryti sąlygas tobulinti su cheminėmis medžiagomis susijusią *acquis*, siekiant nukreipti pastangas į susirūpinimą keliančias sritis ir padėti skatinti darnesnę požiūrį į cheminių medžiagų naudojimą. Reiktų svarstyti galimybę sukurti Sąjungos masto duomenų bazę siekiant užtikrinti didesnę skaidrumą ir griežtesnę nanomedžiagų kontrolę. Turint geresnį supratimą apie žmogaus sveikatai ir aplinkai įtakos turinčius aplinkos veiksnius ir poveikio lygį, būtų galima imtis prevencinių politikos veiksnių. Vykdamas tikslingą žmonių biologinę stebėseną, kuri būtų pagrįsta konkrečiais susirūpinimą keliančiais klausimais, viešosios valdžios institucijos gali gauti išsamesnės informacijos apie faktinį teršalų poveikį žmonėms, ypač jautrioms gyventojų grupėms, kaip antai vaikams, ir gali gauti geresnių faktinių duomenų, kuriais remiantis būtų galima imtis atitinkamų atsakomųjų veiksnių;
- 4) siekiant sukurti visapusišką požiūrį, kurio tikslas – kuo labiau sumažinti neigiamą pavojingų medžiagų poveikį, visų pirma pažeidžiamoms grupėms, įskaitant vaikus ir nėščias moteris, bus sukurta cheminių medžiagų poveikio ir toksiškumo žinių bazė. Tokiu būdu kartu rengiant bandymų metodų ir rizikos vertinimo metodikų orientacinius dokumentus, bus užtikrintas greitesnis veiksnių ir tinkamų sprendimų priėmimas, palankus inovacijoms ir tvarių pakaitalų, įskaitant necheminius sprendimus, kūrimui;
- 5) siekiant užtikrinti, kad visi sektoriai prisidėtų prie pastangų kovojant su klimato kaita, būtina turėti aiškia informacijos apie ŠESD matavimą, stebėseną ir duomenų rinkimą suvestinę – šiuo metu pagrindiniuose sektoriuose tokia suvestinė nėra išsami.

„Horizontas 2020“ suteiks galimybę tikslingiau nukreipti mokslinių tyrimų pastangas ir atskleisti Europos inovacijų potencialą, sutelkiant įvairių sričių ir disciplinų išteklius ir žinias Sąjungos ir tarptautiniu mastu.

72. Naujos ir naujai kylančios problemos, susijusios su sparčia technologijų plėtra, kuri pralenkia politikos raidą, tokiose srityse kaip antai nanomedžiagos ir panašių savybių turinčios medžiagos, netradiciniai energijos ištekliai, anglies dioksido surinkimas ir saugojimas ir elektromagnetinės bangos, kelia rizikos valdymo iššūkių ir gali sukelti interesų, poreikių ir lūkesčių konfliktą. Dėl to gali padidėti visuomenės susirūpinimas ir galbūt priešiškas naujoms technologijoms. Todėl reikia užtikrinti platesnio pobūdžio atviras visuomenės diskusijas apie riziką aplinkai ir galimus kompromisus, su kuriais būtume pasirengę sutikti, atsižvelgiant į kartais neišsamią ar abejotiną informaciją apie kylančią riziką ir apie tai, kaip ją reiktų valdyti. Sisteminiis požiūris į rizikos aplinkai valdymą sustiprins Sąjungos gebėjimą laiku gauti informacijos apie technologijų pažangą ir ją pritaikyti, kartu išsklaidant visuomenės susirūpinimą.
73. Siekiant tobulinti Sąjungos aplinkos politikos žinių ir faktinių duomenų bazę, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
  - a) politikos formuotojai ir suinteresuotieji subjektai turėtų geresnį žinių pagrindą formuoti ir įgyvendinti aplinkos ir klimato politiką, apimančią supratimą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai, taip pat veikimo kaštų ir naudos bei neveikimo kaštų apskaičiavimą;
  - b) būtų geriau suprantama ir gebama įvertinti bei valdyti naujai išylančią su aplinka ir klimatu susijusią riziką;
  - c) būtų sustiprinta aplinkos mokslo ir politikos sąveika, taip pat užtikrintas didesnis duomenų prieinamumas piliečiams ir didesnis piliečių mokslo indėlis;
  - d) būtų padidinta Sąjungos ir jos valstybių narių įtaka tarptautiniuose mokslo ir politikos forumuose siekiant gerinti tarptautinės aplinkos politikos žinių bazę.

Tam visų prama būtina:

- i) koordinuoti, dalintis ir skatinti mokslinių tyrimų pastangas Sąjungos ir valstybių narių lygmeniu, siekiant užpildyti pagrindines aplinkos žinių spragas, įskaitant žinių apie riziką, susijusių su galimybe peržengti aplinkos kritines ribas ir viršyti planetos galimybes, spragas;
- ii) laikytis sisteminio ir integruoto požiūrio į rizikos valdymą, visų pirma susijusių su naujų ir naujai kylančių politikos sričių ir su jomis susijusios rizikos vertinimu ir valdymu, taip pat su atsakomųjų reguliavimo veiksnių tinkamumu ir nuoseklumu. Tokiu būdu būtų galima paskatinti tolesnius mokslinius tyrimus apie naujų produktų, procesų ir technologijų keliamus pavojus;

- iii) supaprastinti, racionalizuoti ir modernizuoti aplinkos ir klimato kaitos duomenų ir informacijos rinkimą, valdymą, dalijimąsi tokiais duomenimis ir informacija ir jų pakartotinį naudojimą, įskaitant bendros informacijos apie aplinką sistemos plėtojimą ir įdiegimą;
- iv) sukurti išsamią cheminių medžiagų poveikio ir toksiškumo žinių bazę, kuri būtų grindžiama duomenimis, gautais, jei įmanoma, neatliekant bandymų su gyvūnais. Toliau taikyti Sąjungos suderintą požiūrį į žmonių ir aplinkos biologinę stebėseną, taip pat, jei reikia, standartizuoti mokslinių tyrimų protokolus ir vertinimo kriterijus;
- v) suintensyvinti bendradarbiavimą tarptautiniu, Sąjungos ir valstybių narių lygmeniu aplinkos mokslo ir politikos sąsajos klausimu.

6 prioritetas: užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato politiką ir spręsti su aplinka susijusių išorinių sąnaudų klausimus

74. 7-ojoje AVP nustatytiems tikslams pasiekti reikės pakankamų investicijų iš valstybės ir privačių šaltinių. Tuo metu, kai daugelis valstybių narių stengiasi įveikti ekonomikos ir finansų krizę, ekonominių reformų poreikis ir poreikis mažinti valstybių skolas atveria naujų galimybių sparčiau pereiti prie saugios ir darnios efektyvesnio išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.
75. Šiuo metu sunku pritraukti investicijas į kai kurias sritis, visų pirma todėl, kad rinkoje nėra kainų signalų arba kainų signalai iškreipiami dėl to, kad nepavyksta tinkamai įvertinti aplinkos apsaugos kaštų, arba dėl valstybės subsidijų, teikiamų aplinkai kenksmingai veiklai vykdyti.
76. Sąjunga ir jos valstybės narės turės sudaryti tinkamas sąlygas užtikrinti, kad būtų tinkamai įvertintos išorinės su aplinka susijusios sąnaudos, be kita ko, užtikrinant, kad privačiam sektoriui būtų siunčiami teisingi rinkos signalai, tinkamai atsižvelgiant į bet kokią neigiamą socialinį poveikį. Tuo tikslu reikės sistemiškiau taikyti principą „teršėjas moka“, visų pirma Komisijai vadovaujant Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis laipsniškai panaikinant aplinkai kenksmingas subsidijas, taikant veiksmais pagrįstą požiūrį, *inter alia*, pasitelkus Europos semestrą, ir svarstant galimybę taikyti fiskalines paramos priemones darniam išteklių naudojimui, pavyzdžiui, pereinant nuo darbo jėgos apmokestinimo prie taršos šaltinių apmokestinimo. Gamtiniai ištekliai vis labiau senka, todėl su nuosavybės teise ar išskirtine naudojimo teise susijusi ekonominė renta ir pelnas gali padidėti. Valstybės intervencija siekiant užtikrinti, kad tokia renta nebūtų per didelė ir kad būtų atsižvelgta į išorines sąnaudas, sudarys sąlygas efektyviau naudoti tuos išteklius, padės išvengti rinkos iškraipymų ir gauti įplaukų valstybei. Aplinkos ir klimato prioritetų bus siekiama įgyvendinant Europos semestrą, be kita ko, remiantis pagrindiniais rodikliais prioritetų atveju, kai tie prioritetai yra svarbūs atskirų valstybių narių, kurioms teikiamos konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos, darnaus augimo perspektyvoms. Reikėtų plačiau naudoti kitas rinkos priemones, kaip antai įmokos už ekosistemų paslaugas Sąjungos ir nacionaliniu lygmeniu, siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus dalyvavimą ir darnų gamtinio kapitalo valdymą.
77. Privatųjį sektorių, ypač MVĮ, taip pat reikėtų skatinti pasinaudoti galimybėmis, kylančiomis iš naujos Sąjungos finansinės programos, kad tokiu būdu jis aktyviau prisidėtų siekiant aplinkos ir klimato tikslų, visų pirma susijusių su ekologinių inovacijų veikla ir naujų technologijų diegimu. Europos inovacijų partnerystės pagrindu, pavyzdžiui, Vandens srities Europos inovacijų partnerystės ⁽¹⁾, reikėtų skatinti viešojo ir privačiojo sektorių ekologinių inovacijų iniciatyvas. Pagal naują inovacinių finansinių priemonių sistemą ⁽²⁾ turėtų būti sudarytos geresnės sąlygos privačiam sektoriui gauti finansavimą aplinkos srities investicijoms, visų pirma biologinės įvairovės ir klimato kaitos srityse. Europos įmonės reikėtų toliau skatinti savo finansinėse ataskaitose su aplinka susijusią informaciją atskleisti plačiau, nei reikalaujama pagal esamus Sąjungos teisės aktus ⁽³⁾.
78. Savo pasiūlymuose dėl 2014–2020 m. Sąjungos daugiametės finansinės programos Komisija geriau integruavo aplinkos ir klimato tikslus į visas Sąjungos finansavimo priemones, kad suteiktų valstybėms narėms galimybių pasiekti atitinkamus tikslus. Ji taip pat pasiūlė padidinti su klimato kaita susijusias išlaidas, kad jos sudarytų bent 20 % viso biudžeto. Pagrindinėse politikos srityse, kaip antai žemės ūkio, kaimo plėtros ir sanglaudos politikos, reikėtų didinti paskatas visuomenei teikti aplinkai naudingas prekes ir paslaugas bei teikti finansavimą, susijusį su *ex ante* sąlygomis, susijusiomis su aplinka, įskaitant pagalbines („apeinančiąsias“) priemones. Tokiu būdu turėtų būti užtikrinta, kad lėšos būtų leidžiamos veiksmingiau ir vadovaujantis aplinkos ir klimato tikslais. Tuose pasiūlymuose numatoma skirti reikiamų finansinių išteklių Sąjungos politikos įgyvendinimui, o aplinkos ir klimato kaitos reikėms - papildomą finansavimą, kad praktinių veiksmų lygmeniu būtų užtikrinta apčiuopiama ir aiški nauda.
79. Be tokios integracijos, įgyvendinant LIFE programą ⁽⁴⁾ lėšas bus galima geriau suplanuoti bei ekonomiškai efektyviau būdu sujungti ir geriau susieti su politikos prioritetais, tokiu būdu paremiant su aplinka ir klimato kaita susijusias priemones, vykdančias įvairius projektus, įskaitant „integruotus projektus“.

⁽¹⁾ COM(2012) 216.

⁽²⁾ COM(2011) 662.

⁽³⁾ COM(2011) 681.

⁽⁴⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) sukūrimo (COM(2011) 874, 2011/0428(COD)).

80. Pagal 2012 m. Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo buvo padidintas Europos investicijų banko (EIB) kapitalas – papildomas investicijų finansavimo šaltinis ⁽¹⁾ ir juo turėtų būti naudojama atsižvelgiant į Sąjungos aplinkos ir klimato tikslus.
81. Nors aplinkos reikmėms numatyta daug lėšų, 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyta patirtis rodo, kad pirmaisiais metais visais lygmenimis lėšos buvo naudojamos labai nevienodai, todėl galėjo kilti pavojus, kad sutartų tikslų ir uždavinių pasiekti nepavyks. Kad ši patirtis nepasikartotų, valstybės narės turėtų integruoti aplinkos ir klimato kaitos tikslus į savo finansavimo strategijas, taip pat į ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, kaimo plėtros ir jūrų politikos programas, teikti pirmenybę ankstesniam lėšų, skirtų aplinkos ir klimato kaitos reikmėms, panaudojimui ir stiprinti vykdomųjų įstaigų gebėjimą užtikrinti ekonomiškai efektyvų ir darnų investavimą, kad būtų užtikrinta būtina ir pakankama finansinė parama investicijoms šiose srityse.
82. Be to, buvo sunku atsekti su biologine įvairove ir klimato kaita susijusias išlaidas. Kad būtų galima įvertinti pažangą siekiant tų tikslų, Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis reikėtų nustatyti stebėjimo ir ataskaitų teikimo sistemą. Tokios sistemos įsteigimas yra svarbus vykdant bendrus Sąjungos išsipareigojimus, susijusius su daugiašaliais susitarimais dėl klimato kaitos ir biologinės įvairovės. Šiomis aplinkybėmis Sąjunga prisidės prie tarpvalstybinio proceso, pradėto Rio + 20, kurio tikslas – įvertinti finansavimo poreikius ir teikti pasiūlymus veiksmingai darnaus vystymosi finansavimo strategijai.
83. Reikėtų tęsti darbą siekiant sukurti rodiklius, pagal kuriuos būtų stebima ekonomikos pažanga ir kurie neapsiribotų bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) rodikliu, bet jį papildytų. Galimybė užtikrinti skaidrų ir darnų investavimą priklauso nuo tinkamo aplinkos teikiamų prekių įvertinimo. Kad priimant politinius ir investicinius sprendimus būtų galima remtis išsamesne informacija, reikės dėti daugiau pastangų nustatyti ekosistemų vertei ir jų išteklių eikvojimo kaštams, kartu numatant atitinkamas paskatas. Reikės intensyviau dirbti plėtojant aplinkos sąskaitų sistemą, įskaitant fizines ir pinigines gamtinio kapitalo ir ekosistemų paslaugų sąskaitas. Šiais veiksmais atsižvelgiama į Rio + 20 išvadas, kuriose pripažįstamas poreikis greta BVP rodiklio papildomai parengti platesnio masto priemones, skirtas pažangai gerovės ir darnumo srityje įvertinti.
84. Siekiant užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato kaitos politikos sritis ir spręsti su aplinka susijusių sąnaudų klausimus, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
- aplinkos ir klimato kaitos politikos tikslai būtų pasiekti ekonomiškai efektyviu būdu ir jiems įgyvendinti būtų numatyta pakankamai lėšų;
  - viešasis ir privatusis sektorius padengtų daugiau su aplinka ir klimatu susijusių išlaidų;
  - būtų tinkamai įvertinta gamtinio kapitalo ir ekosistemų paslaugų vertė ir jų blogėjimo sąnaudos ir į jas būtų atsižvelgiama formuojant politiką ir investuojant.

Tam pirmiausia būtina:

- nedelsiant Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas ir teikti pažangos ataskaitas naudojantis nacionalinėmis reformų programomis; daugiau naudoti rinkos priemones, kaip antai valstybių narių apmokestinimo politiką, kainų ir mokesčių nustatymą, ir plėsti ekologiškų prekių ir paslaugų rinkas, tinkamai atsižvelgiant į bet kokią neigiamą socialinį poveikį, taikant veiksmais pagrįstą požiūrį, Komisijai teikiant paramą ir vykdant stebėseną, *inter alia*, pasitelkus Europos semestrą;
- sudaryti palankias sąlygas kurti inovacines finansines priemones ir prieigą prie jų bei sudaryti palankias sąlygas ekologinėms inovacijoms skirtam finansavimui;
- tinkamai įtraukti aplinkos ir klimato prioritetus į politikos sritis ir finansavimo strategijas, siekiant remti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą;
- dėti pastangas stengiantis užtikrinti, kad būtų visapusiškai ir veiksmingai naudojama su aplinka susijusiems veiksams skirtu Sąjungos finansavimu, įskaitant didelį lėšų panaudojimą pagal Sąjungos 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą lygi programos pradžioje padidinimą ir 20 % biudžeto skyrimą klimato kaitai švelninti ir prie jos prisitaikyti, tuo tikslu integruojant veiksmus klimato kaitos srityje į kitas politikos sritis ir susiejant tą finansavimą su aiškiais lyginamaisiais rodikliais, tikslų nustatymu, stebėseną ir ataskaitų teikimu;
- ne vėliau kaip 2014 m. parengti ir taikyti su aplinka susijusių Sąjungos biudžeto išlaidų ataskaitų teikimo ir stebėjimo sistemą, visų pirma išlaidas klimato kaitos ir biologinės įvairovės srityse;
- su aplinka ir klimatu susijusius klausimus integruoti į Europos semestro procesą, kai tai aktualu atskirų valstybių narių darnaus augimo perspektyvoms ir dera su konkrečiai šaliai skirtomis rekomendacijomis;

⁽¹⁾ 2012 m. birželio 29 d. Europos Vadovų Tarybos išvados (EUCO 76/12).

- vii) sukurti ir taikyti alternatyvius rodiklius, kurie papildytų BVP ir juo neapsiribotų, siekiant stebėti, kiek tvari yra pažanga, ir tęsti darbą integruojant ekonominius rodiklius su aplinkos bei socialiniais rodikliais, įskaitant pasitelkiant gamtinio kapitalo apskaitą;
- viii) toliau plėtoti ir skatinti mokėjimų už ekosistemų paslaugas sistemas;
- ix) taikyti paskatas ir metodikas, kurios skatintų bendroves įvertinti su aplinka susijusius savo veiklos kaštus ir pelną, gautą naudojantis aplinkos apsaugos paslaugomis, ir įtraukti informaciją apie aplinką į savo metines ataskaitas. Skatinti bendroves elgtis pakankamai rūpestingai, įskaitant ir savo tiekimo grandinėje.

7 prioritetas: didinti aplinkos aspektų integravimą ir politikos nuoseklumą

85. Nors integruoti aplinkos apsaugos klausimus į kitas Sąjungos politikos ir veiklos sritis Sutartyje reikalaujama nuo 1997 m., bendra dabartinė Europos aplinkos būklė rodo, kad iki šios dienos padaryta pažanga (nors kai kuriose srityse pagirtina) yra nepakankama, kad būtų galima panaikinti visas neigiamas tendencijas. Daugeliui iš prioritetinių 7-osios AVP tikslų pasiekti reikės dar veiksmingiau integruoti aplinkos ir su klimatu susijusius klausimus į kitas politikos sritis, taip pat taikyti suderintus nuoseklesnius politikos sričių požiūrius, teikiančius įvairialypę naudą. Tai turėtų padėti užtikrinti, kad sudėtingi kompromisai būtų sprendžiami kuo anksčiau, o ne įgyvendinimo etape, ir kad būtų galima veiksmingiau mažinti neišvengiamą poveikį. Kad būtų pasiekti atitinkami tikslai, reikėtų tinkamu laiku nustatyti būtinas priemones. Strateginio aplinkos vertinimo direktyva ⁽¹⁾ ir Poveikio aplinkai vertinimo direktyva ⁽²⁾, jei taikomos teisingai, yra veiksmingos priemonės užtikrinti, kad į planus, programas ir projektus būtų įtraukiami aplinkos apsaugos reikalavimai.
86. Vietos ir regioninėms valdžios institucijoms, kurios paprastai atsako už sprendimus dėl žemės ir jūrų teritorijų naudojimo, tenka labai svarbus vaidmuo vertinant poveikį aplinkai ir saugant, tausojant ir puoselėjant gamtinį kapitalą, taigi taip pat užtikrinant didesnę atsparumą klimato kaitos poveikiui ir gaivalinėms nelaimėms.
87. Numatoma energijos ir transporto tinklų, įskaitant infrastruktūrą jūroje, plėtra turės būti suderinama su gamtos apsaugos ir prisitaikymo prie klimato kaitos poreikiais ir pareigomis. Žaliosios infrastruktūros įtraukimas į susijusius planus ir programas gali padėti įveikti buveinių fragmentacijos problemą ir išsaugoti ar atkurti ekologinius ryšius, padidinti ekosistemos atsparumą ir taip užtikrinti nenutrūkstamas ekosistemų paslaugas, įskaitant anglies sekvestraciją ir prisitaikymą prie klimato kaitos, kartu užtikrinant sveikesnę aplinką ir rekreacines zonas žmonėms.
88. 7-ojoje AVP numatyti tam tikri prioritetiniai integracijos skatinimo tikslai. Į savo pasiūlymus dėl Bendrosios žemės ūkio politikos, Bendrosios žuvininkystės politikos, transeuropinių tinklų ir sanglaudos politikos reformų Komisija įtraukė priemones, kuriomis siekiama toliau remti aplinkos aspektų integravimą ir darnumą. Kad 7-oji AVP būtų sėkminga, veikla tose politikos srityse ir toliau turėtų padėti pasiekti su aplinka susijusius tikslus ir uždavinius. Panašiai pastangos, kurių pirminė paskirtis – gerinti aplinką, turėtų būti planuojamos taip, kad teiktų naudą ir kitoms politikos sritims, kai tai įmanoma. Pavyzdžiui, pastangos ekosistemoms atkurti gali būti nukreiptos į naudos buveinėms ir rūšims siekimą ir anglies dioksido sekvestraciją, kartu geriau užtikrinant ekosistemų paslaugas, būtinas daugeliui ekonomikos sektorių, kaip antai apdulkinimas ar vandens valymas žemės ūkiui, taip pat žaliųjų darbo vietų kūrimas.
89. Siekiant geriau integruoti aplinkos aspektus ir didinti politikos nuoseklumą, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
- a) atskirų sektorių politika Sąjungos ir valstybių narių lygmeniu būtų rengiama ir įgyvendinama taip, kad būtų padedama siekti atitinkamų su aplinka ir klimatu susijusių tikslų ir uždavinių.

Tam visų pirma būtina:

- i) įtraukti su aplinka ir klimatu susijusias sąlygas ir paskatas į Sąjungos ir valstybių narių lygmens politikos iniciatyvas, įskaitant esamos politikos peržiūras ir reformas, taip pat naujas iniciatyvas;
- ii) atlikti *ex ante* politikos iniciatyvų poveikio aplinkai ir socialinio bei ekonominio poveikio vertinimus tinkamu Sąjungos ir valstybių narių lygmeniu, siekiant užtikrinti tų iniciatyvų nuoseklumą ir veiksmingumą;
- iii) visiškai įgyvendinti Strateginio aplinkos apsaugos įvertinimo direktyvą ir Poveikio aplinkai įvertinimo direktyvą;

⁽¹⁾ 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001 7 21, p. 30).

⁽²⁾ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1).

- iv) naudotis *ex post* vertinimo informacija, susijusia su patirtimi, įgyta įgyvendinant aplinkos *acquis*, siekiant pagerinti jos nuoseklumą ir darnumą;
- v) spręsti galimų kompromisų visose politikos srityse klausimą siekiant didinti sąveiką ir išvengti nenumatyto neigiamo poveikio aplinkai, jį mažinti ir, jei įmanoma, pašalinti.

VIETOS, REGIONINIŲ IR PASAULINIŲ IŠŠŪKIŲ SPRENDIMAS

8 prioritetas: didinti Sąjungos miestų tvarumą

90. Sąjungos teritorija tankiai apgyvendinta ir tikėtina, kad ne vėliau kaip 2020 m. 80 % jos gyventojų gyvens miestuose arba priemiesčiuose. Miesto aplinkos būklė darys tiesioginę įtaką gyvenimo kokybei. Miestų poveikis aplinkai taip pat peržengia fizinės miestų ribas, nes galimybės patenkinti miesto gyventojų maisto, energijos, vietos, išteklių ir atliekų tvarkymo poreikius labai priklauso nuo priemiesčių ir kaimo regionų.
91. Daugeliui miestų kyla tos pačios pagrindinės aplinkos problemos, įskaitant oro kokybės problemas, didelį triukšmo lygį, transporto spūstis, išmetamąsias šėsdas, biologinės įvairovės nykimą, vandens trūkumą, potvynius ir audras, žaliųjų zonų mažėjimą, užterštas teritorijas, apleistas pramonines teritorijas ir netinkamą atliekų ir energijos valdymą. Tuo pačiu metu Sąjungos miestai – miestų tvarumo pavyzdys, jie dažnai pirmą kartą kuriant inovacinius aplinkos problemų sprendimus⁽¹⁾, įskaitant su strategija „Europa 2020“ susijusias efektyvias išteklių naudojimo ir žaliosios ekonomikos iniciatyvas. Vis daugiau Europos miestų savo plėtros strategijose daug dėmesio skiria aplinkos darnumui.
92. Didėjant Sąjungos urbanizacijai žmonės ėmė geriau suprasti gamtinės aplinkos miestų teritorijose svarbą. Biologinės įvairovės apsauga imantis tokių veiksmų kaip antai gamtos grąžinimas į miestų aplinką ir formuojant miestų kraštovaizdį tampa vis akivaizdesniu reiškiniumi. Europos miestų pasiekimai biologinės įvairovės srityje turi būti vertinami ir gerinami. Tas vertinimas galėtų būti daromas remiantis miestams būdingos biologinės įvairovės rodikliu, kaip antai Singapūro rodikliu, pristatytu 2010 m. Nagojoje vykusioje JT konferencijoje biologinės įvairovės klausimais.
93. Tiek miesto, tiek kaimo vietovėse gyvenantiems Sąjungos piliečiams naudingos įvairios Sąjungos politikos kryptys ir iniciatyvos, kuriomis remiama tvari miesto teritorijų plėtra. Vis dėlto tokia tvari plėtra reikalauja veiksmingai ir našiai koordinuoti veiksmus, vykdomus skirtingais administracijos lygiais ir įvairių administracinių įstaigų, bei nuolat įtraukti regionines ir vietos valdžios institucijas į politikos, turinčios įtakos miesto aplinkos kokybei, planavimą, formavimą ir vystymą. Patobulinti nacionalinio ir regioninio lygmens koordinavimo mechanizmai, pasiūlyti pagal kito finansavimo laikotarpio Bendrąją strateginę programą, ir „Miestų plėtros tinklo“⁽²⁾ sukūrimas padėtų visa tai užtikrinti, taip pat įtrauktų daugiau suinteresuotųjų subjektų grupių ir plačiąją visuomenę į jiems įtakos turinčius sprendimus. Vietos ir regioninės valdžios institucijoms taip pat būtų naudinga tolesnę pažangą kuriant priemones, kuriomis siekiama racionalizuoti duomenų apie aplinką rinkimą ir valdymą, palengvinti keitimąsi informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, taip pat pastangas geriau įgyvendinti aplinkos teisės aktus Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu⁽³⁾. Tai atitinka Rio + 20 priimtą įsipareigojimą remti integruotą požiūrį į tvarių miestų ir gyvenviečių planavimą, statybas ir valdymą. Integruotas požiūris į miestų ir urbanistinių teritorijų planavimą, kurį taikant visapusiškai atsižvelgiama į ilgalaikius aplinkos tikslus bei ekonominius, socialinius ir teritorinius iššūkius, yra būtinas siekiant užtikrinti, kad miestų bendruomenių gyvenimo ir darbo aplinka būtų darni, veiksminga ir sveika.
94. Sąjunga turėtų toliau skatinti ir, kai tinka, plėsti esamas iniciatyvas, kuriomis remiamos inovacijos ir geriausia praktika miestuose, miestų tinklų kūrimas ir mainai, taip pat miestai turėtų būti skatinami rodyti lyderystę tvarios miestų plėtros srityje⁽⁴⁾. Sąjungos institucijos ir valstybės narės turėtų palengvinti ir skatinti naudoti sanglaudos politikos lėšas, ir kitas lėšas, kuriomis remiamos miestų pastangos augti tvariai, didinti informuotumą ir skatinti vietos subjektų dalyvavimą⁽⁵⁾. Konsultacijų su valstybėmis narėmis ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais pagrindu parengtas ir sutartas miestų tvarumo kriterijų rinkinys sukurtų bendrą pagrindą tokioms iniciatyvoms ir skatintų nuoseklų ir integruotą požiūrį į tvarių miestų plėtrą⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Žr., pavyzdžiui, ataskaitą „Ateities miestai“ (Europos Komisija, 2011 m.) ir TDD(2012) 101.

⁽²⁾ COM(2011) 615.

⁽³⁾ Pavyzdžiui, Europos vandens informacinė sistema (WISE), Europos biologinės įvairovės informacinė sistema (BISE) ir Europos prisitaikymo prie klimato kaitos platforma (CLIMATE-ADAPT).

⁽⁴⁾ Tarp pavyzdžių – Europos inovacijų partnerystė „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (COM(2012) 4701), Europos žaliosios sostinės apdovanojimas ir mokslinių tyrimų bendro programavimo iniciatyva „Miestų Europa“.

⁽⁵⁾ Komisija pasiūlė bent 5 % Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) lėšų kiekvienoje valstybėje narėje skirti integruotos tvarios miestų plėtros finansavimui.

⁽⁶⁾ Šis požiūris turėtų būti grindžiamas esamomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, „Vietos darbotvarkė 21“ ir kitais geriausios praktikos pavyzdžiais.

95. Siekiant didinti Sąjungos miestų tvarumą, 7-ąja AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:

- a) dauguma Sąjungos miestų įgyvendintų tvaraus miestų planavimo ir projektavimo politiką, apimančią inovatyvų požiūrį į miesto viešąjį transportą ir judumą, tvarius pastatus, energijos vartojimo efektyvumą ir miestų biologinės įvairovės išsaugojimą.

Tam visų pirma būtina:

- i) susitarti dėl miestų aplinkosauginio veiksmingumo vertinimo kriterijų rinkinio, atsižvelgiant į ekonominių, socialinių ir teritorinių poveikį;
- ii) užtikrinti, kad miestai turėtų informacijos apie miestų tvarumo didinimo priemonių finansavimą ir geresnę galimybę toki finansavimą gauti;
- iii) užtikrinti, kad miestai Sąjungos ir tarptautiniu lygmeniu dalytųsi geriausia praktika, susijusia su inovatyvia ir tvaria miestų plėtra;
- iv) įgyvendinant esamas Sąjungos iniciatyvas ir plėtojant tinklus užtikrinti bei skatinti bendrą supratimą, kaip prisidėti prie geresnės miestų aplinkos kūrimo dėmesį skiriant darnos sukūrimui tarp miestų planavimo, efektyvaus išteklių naudojimo tikslų, inovatyvios, saugios ir darnios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, darnaus miestų žemės naudojimo, darnaus judumo miestuose, miestų biologinės įvairovės valdymo ir išsaugojimo, ekosistemų atsparumo, vandentvarkos, žmonių sveikatos, visuomenės dalyvavimo priimančias sprendimus ir švietimo bei informavimo aplinkosaugos klausimais.

9 prioritetas: didinti Sąjungos veiksmų efektyvumą sprendžiant tarptautinius aplinkos ir su klimatu susijusius iššūkius

96. Darnaus išteklių naudojimo užtikrinimas – vienas svarbiausių šiuolaikiniame pasaulyje kylančių iššūkių ir pagrindinis būdas panaikinti skurdą bei užtikrinti pasauliui darnią ateitį⁽¹⁾. Rio + 20 pasaulio lyderiai atnaujino įsipareigojimą siekti darnaus vystymosi ir užtikrinti, kad dabartinės ir būsimų kartų labui bus skatinama ekonominiu, socialiniu ir aplinkos požiūriu darni planetos ateitis. Jie taip pat pripažino, kad visa apimanti žaliaji ekonomika yra svarbi priemonė siekti darnaus vystymosi. Rio + 20 pabrėžta, jog atsižvelgiant į didėjantį gyventojų skaičių ir vis labiau urbanizuotą pasaulį, sprendžiant tokius iššūkius taip pat reikia imtis tarptautinio masto veiksmų įvairiose srityse, pvz., vandens, jūrų, darnaus žemės ir ekosistemų naudojimo, efektyvaus išteklių naudojimo (visų pirma atliekų), patikimo cheminių medžiagų valdymo, tvarios energijos ir klimato kaitos srityse. Siekiant laipsniškai atsakyti aplinkai žalą darančių subsidijų, įskaitant iškastinio kuro subsidijas, taip pat reikia papildomų veiksmų. Sąjunga ne tik sieks, kad šiems įsipareigojimams įgyvendinti būtų imamasi veiksmų vietos, nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu, bet ji taip pat aktyviai prisidės prie tarptautinių pastangų kuriant sprendimus, kurie padėtų užtikrinti darnų vystymąsi pasaulyje.
97. Rio + 20 nuspręsta, kad JT Darnaus vystymosi komisiją pakeis aukšto lygio politinis forumas, kuris paspartins trijų darnaus vystymosi aspektų integraciją ir tolesnių veiksmų ir peržiūros, susijusių su Rio + 20 rezultatų ir atitinkamų kitų JT aukščiausio lygio susitikimų ir konferencijų rezultatų įgyvendinimu, pažangą ir tokiu būdu prisidės įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus, kurie yra pagrindinės laikotarpio po 2015 m. programos dalis.
98. Daugelį iš 7-ojoje AVP nustatytų prioritetinių tikslų galima visiškai pasiekti tik laikantis pasaulinio masto požiūrio ir bendradarbiaujant su šalimis partnerėmis ir užjūrio šalimis ir teritorijomis. Todėl Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų dalyvauti atitinkamuose tarptautiniuose, regioniniuose ir dvišaliuose procesuose, o jų veiksmai turėtų būti ryžtingi, sutelkti, vieningi ir nuoseklūs. Kad būtų sprendžiami nauji ir bendri aplinkos apsaugos iššūkių, ypatingas dėmesys turėtų būti skirtas Juodosios jūros ir Arkties regionams, kuriuose būtina užtikrinti aktyvesnį bendradarbiavimą ir Sąjungos dalyvavimą, be kita ko, jai tampant Juodosios jūros apsaugos nuo taršos konvencijos nare ir įgyjant nuolatinio stebėtojo statusą Arkties taryboje. Sąjunga ir jos valstybės narės ir toliau turėtų remti veiksmingą, taisyklėmis pagrįstą pasaulinės aplinkos politikos sistemą, kurią papildytų veiksmingesnis strateginis požiūris, pagal kurį dvišalis ir regioninis politinis dialogas ir bendradarbiavimas būtų orientuojamas į Sąjungos strateginius partnerius, šalis kandidates ir kaimynines šalis, taip pat atitinkamas besivystančias šalis, numatant pakankamą finansavimą.
99. 7-osios AVP apimamas laikotarpis atitinka pagrindinius tarptautinės klimato, biologinės įvairovės ir cheminių medžiagų politikos etapus. Kad 2 °C riba nebūtų viršyta, ne vėliau kaip 2050 m. išmetamųjų šiluminės energijos kiekį visame pasaulyje reikia sumažinti bent 50 %, palyginti su 1990 m. kiekiu. Tačiau įgyvendinus iki šiol šalių prisiimtus įsipareigojimus sumažinti išmetamųjų šiluminės energijos kiekį bus pasiekta tik trečdalis tų sumažinimų, kuriuos būtina pasiekti ne vėliau kaip 2020 m.⁽²⁾ Jei nebus imtasi ryžtingesnių veiksmų pasauliniu mastu, klimato kaitos pažaboti greičiausiai nepavyks. NET pagal geriausią įmanomą scenarijų neišvengiamas klimato kaitos poveikis šalims vis dides dėl ankstesnio laikotarpio išmetamųjų šiluminės energijos kiekio ir jos turės parengti prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas. Remiantis Durbano efektyvesnių veiksmų platforma, ne vėliau kaip 2015 m. turi būti parengtas išsamus ir tvirtas

⁽¹⁾ Žmogaus socialinės raidos ataskaita (JTVP, 2011 m.).

⁽²⁾ Jungtinių Tautų aplinkos programos 2012 m. Atotrūkio išmetamųjų teršalų srityje šalinimo ataskaitoje pabrėžiama, kad besąlygiškai įsipareigota CO₂ ekvivalento kiekį sumažinti maždaug 4 gigatonomis, tuo tarpu apytiksliai apskaičiuota, jog norint, kad temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 °C, CO₂ ekvivalento kiekį reikia sumažinti vidutiniškai 14 gigatonų.

visiems privalomas susitarimas, kurį numatoma taikyti nuo 2020 m. Sąjunga ir toliau, atsižvelgdama į naujausius Tarpyvyriausybines klimato kaitos komisijos duomenis, aktyviai dalyvaus šiame procese, taip pat diskusijose apie tai, kaip sumažinti atotrūkį tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių dabar priimtų įsipareigojimų mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir būtinų veiksmų, kad išmetamųjų teršalų mažinimo perspektyva atitiktų 2oC tikslą. Rio + 20 priimtų susitarimų įgyvendinimas turi būti suderintas su šiuo procesu ir jį papildyti, kad jie vienas kitą sustiprintų. Tolesni veiksmai, susiję su Rio + 20 įsipareigojimais, turėtų padėti sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ir taip padėti kovoti su klimato kaita. Kartu Sąjunga turėtų tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą su strateginiais partneriais klimato kaitos srityje ir imtis tolesnių veiksmų, kad integruotų aplinkos ir su klimatu susijusius klausimus į savo prekybos ir vystymosi politiką, turėdama mintį savitarpio įsipareigojimus ir naudą.

100. Pasaulinius biologinės įvairovės tikslus⁽¹⁾ nustatytus pagal Biologinės įvairovės konvenciją (toliau – BĮK) būtina įgyvendinti ne vėliau kaip 2020 m. – tai leis sustabdyti ir galiausiai pakeisti biologinės įvairovės nykimo tendenciją visame pasaulyje. Sąjunga tinkamai prisidės prie šių pastangų, visų pirma ne vėliau kaip 2015 m. dvigubai padidins su biologine įvairove susijusius tarptautinius išteklių srautus besivystančioms šalims ir ši lygį išlaikys bent iki 2020 m., kaip nustatyta preliminariniuose tiksluose, dėl kurių susitarta įgyvendinant Biologinės įvairovės konvencijos išteklių naudojimo strategiją⁽²⁾. Be to, svarbu, kad Sąjunga aktyviai prisidėtų prie Tarpyvyriausybines mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosistemų platformos (IPBES) veiklos, kai bus jos visateisė narė, kad valdant biologinę įvairovę būtų palaikomi ryšiai vietos, regionų ir tarptautiniu lygmenimis. Sąjunga ir toliau remia Jungtinių Tautų konvencijos dėl kovos su dykumėjimu įgyvendinimą, visų pirma imdamasi veiksmų, kad būtų sukurtas pasaulis, kuriame žemė neblogėtų, kaip sutarta Rio + 20. Be to, Sąjunga dėsi daugiau pastangų, kad būtų pasiektas tinkamo cheminių medžiagų valdymo per jų gyvavimo ciklą ir pavojingų atliekų tvarkymo tikslas, kaip buvo patvirtinta Rio + 20, ir dėsi daugiau pastangų, kad paremtų atitinkamas konvencijas. Sąjunga ir toliau aktyviai ir konstruktyviai dalyvaus ir padės pasiekti tokių procesų tikslus.
101. Daugiašaliuose aplinkosaugos susitarimuose Sąjunga dalyvavo labai sėkmingai, nors kai kurios valstybės narės dar neratifikavo pagrindinių susitarimų. Tai turi neigiamos įtakos Sąjungos patikimumui atitinkamose derybose. Valstybės narės ir Sąjunga turėtų užtikrinti, kad visi daugiašaliai aplinkosaugos susitarimai, kuriuos jos yra pasirašiusios, būtų atitinkamai laiku ratifikuoti ir patvirtinti.
102. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų aktyviai dalyvauti tarptautinėse derybose naujais ir naujai kylančiais klausimais, visų pirma dėl naujų konvencijų, susitarimų ir vertinimų, ir atitinkamai turėtų patvirtinti tvirtą pasiryžimą toliau siekti kiek galima greičiau pradėti derybas JT Generalinėje Asamblėjoje dėl UNCLOS (Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija) įgyvendinimo susitarimo dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir darnaus jos išteklių naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiose teritorijose ir padėti užbaigti pirmąjį pasaulio vandenynų vertinimą.
103. Sąjunga, kurios rinka – viena iš didžiausių pasaulyje, turėtų pasinaudoti savo įtaka, kad skatintų politiką ir požiūrius, kuriais mažinamas spaudimas viso pasaulio gamtos išteklių bazei. Tai galima padaryti keičiant vartojimo ir gamybos modelius, įskaitant veiksmų, būtinų skatinti darnų išteklių valdymą tarptautiniu lygmeniu ėmimąsi ir užtikrinimą, kad būtų įgyvendinta darnaus vartojimo ir gamybos programų 10 metų sistema, taip pat užtikrinant, kad prekybos ir vidaus rinkos politika padėtų siekti aplinkos ir klimato tikslų, skatintų kitas šalis tobulinti savo aplinkos apsaugos reguliavimo sistemas bei standartus ir užtikrinti jų vykdymą, siekiant užkirsti kelią aplinkosauginiam dempingui. Sąjunga ir toliau remia darnų vystymąsi, derėdamasi dėl specialių nuostatų tarptautiniuose prekybos susitarimuose ir dvišaliuose savanoriškuose miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena partnerystės susitarimuose, kurie užtikrina, kad iš šalių partnerių į Sąjungos rinką patektų tik teisėtai paruošta mediena, ir tas nuostatas įgyvendindama. Šiame kontekste Europos Sąjungos Medienos reglamentas⁽³⁾ užtikrina teisinį pagrindą Sąjungai kovoti su pasauline neteisėtos medienos ruošos problema, veikiant medienos ir medienos produktų paklausos srityse. Taip pat bus tiriamos kitos politinės galimybės mažinti vartojimo Sąjungoje poveikį pasaulinei aplinkai, įskaitant miškų naikinimą ir miškų alinimą.
104. Sąjunga, atsižvelgdama į savo vidaus politiką, taip pat turėtų dar padidinti savo indėlį į iniciatyvas, kurias vykdančios valstybės narės palaikomos perėjimas prie visa apimančios žaliosios ekonomikos tarptautiniu lygmeniu, pavyzdžiui, deramų įgalinančių sąlygų sudarymas, į rinką orientuotų priemonių ir rodiklių, neapsiribojančių BVP, plėtojimas.

⁽¹⁾ BĮK 2011–2020 m. strateginis planas dėl biologinės įvairovės.

⁽²⁾ BĮK sprendimas XI/4.

⁽³⁾ 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 995/2010, kuriuo nustatomos veiklos vykdytojų, pateikiančių rinkai medieną ir medienos produktus, pareigos (OL L 295, 2010 11 12, p. 23).

105. Sąjunga ir toliau turėtų skatinti aplinką tausojančią verslo praktiką. Naujos pareigos pagal Sąjungos atsakingo verslo iniciatyvą⁽¹⁾ į biržos sąrašus įtrauktoms ir didelėms į biržos sąrašus neįtrauktoms kasybos ir neliestų miškų medienos ruošos bendrovėms teikti ataskaitas apie atliktus mokėjimus vykdomosios valdžios institucijoms užtikrins daugiau skaidrumo ir didesnę atskaitomybę gamtos išteklių eksploatavimo srityje. Kaip pirmaujanti ekologiškų prekių ir paslaugų teikėja, Sąjunga turėtų remti pasaulinius „žaliuosius“ standartus, laisvąją prekybą ekologiškais prekėmis ir paslaugomis, tolesnį aplinkai ir klimatui nekenksmingų technologijų diegimą, investicijų ir intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir tarptautinius geriausias praktikos mainus.
106. Siekiant didinti Sąjungos veiksmų efektyvumą sprendžiant tarptautinius aplinkos ir su klimatu susijusius iššūkius, 7-ąją AVP užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m.:
- Rio + 20 išvados būtų visiškai integruotos į Sąjungos vidaus ir išorės politikos sritis, o Sąjunga veiksmingai prisidėtų prie pasaulinių pastangų įgyvendinti sutartus įsipareigojimus, įskaitant įsipareigojimus pagal Rio konvencijas, ir prie iniciatyvų, kuriomis siekiama skatinti pasaulinį perėjimą prie visa apimančios žaliosios ekonomikos užtikrinant darnų vystymąsi ir panaikinant skurdą;
  - Sąjunga veiksmingai remtų nacionalines, regionines ir tarptautines pastangas spręsti aplinkos ir su klimatu susijusius iššūkius ir užtikrinti darnų vystymąsi;
  - būtų sumažintas Sąjungos vartojimo poveikis aplinkai Sąjungai nepriklausančiose šalyse.

Tam pirmiausia būtina:

- vykdyti visas šalis įtraukiantį bendradarbiavimo procesą įgyvendinant nuoseklų ir išsamų laikotarpio po 2015 m. požiūrį į visuotinius skurdo panaikinimo ir darnaus vystymosi iššūkius, ir dirbti siekiant priimti darnaus vystymosi tikslus, kurie:
  - būtų suderinti su esamais tarptautiniu mastu sutartais uždaviniais ir tikslais, *inter alia*, biologinės įvairovės, klimato kaitos, socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos srityse,
  - nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu apimtų prioritetines sritis, kaip antai energija, vanduo, aprūpinimas maistu, vandenynai, darnus vartojimas bei gamyba, deramas darbas, geras valdymas ir teisinė valstybė,
  - būtų visuotinai taikomi ir apimtų visus tris darnaus vystymosi aspektus,
  - būtų papildyti konkrečiais tikslais ir rodikliais ir pagal juos vertinami, atsižvelgiant į skirtingas nacionalines aplinkybes, pajėgumus ir išsivystymo lygį, ir
  - būtų suderinti su kitais tarptautiniais įsipareigojimais, kaip antai įsipareigojimais klimato kaitos ir biologinės įvairovės srityse, ir jais papildyti;
- dirbti siekiant sukurti veiksmingesnę JT darnaus vystymosi struktūrą, visų pirma turint minty su aplinka susijusį aspektą, ir tuo tikslu:
  - toliau stiprinti Jungtinių Tautų aplinkos programą (UNEP), atsižvelgiant į Rio + 20 išvadas ir remiantis JT Generalinės Asamblėjos sprendimu UNEP valdančiosios tarybos pavadinimą pakeisti į UNEP JT Aplinkos asamblėją⁽²⁾, ir kartu toliau dėti pastangas, kad UNEP būtų suteiktas specializuotos agentūros statusas,
  - remti pastangas didinti daugiašalių aplinkosaugos susitarimų sinergiją, visų pirma kalbant apie chemines medžiagas, atliekų grupę ir biologinės įvairovės grupę, ir
  - padėti užtikrinti tvirtą ir autoritetingą balsą aplinkos klausimais Aukšto lygio politinio forumo veikloje;
- didinti įvairių finansavimo šaltinių, įskaitant apmokestinimą ir vidaus išteklių telkimą, privačias investicijas, naujas partnerystes ir inovacinius finansavimo šaltinius, poveikį ir suteikti galimybes pasinaudoti parama vystymuisi siekiant pritraukti tuos kitus finansavimo šaltinius pagal darnaus vystymosi finansavimo strategiją ir pagal pačios Sąjungos politikos sritis, įskaitant tarptautinius įsipareigojimus dėl klimato ir biologinės įvairovės sričių finansavimo;

⁽¹⁾ Pasiūlymai peržiūrėti Skaidrumo direktyvą (COM(2011) 683, 2011/0307(COD)) ir Apskaitos direktyvas (COM(2011) 684, 2011/0308(COD)).

⁽²⁾ 2013 m. kovo 7 d. JT Generalinės Asamblėjos sprendimas A/67/784 dėl UNEP valdančiosios tarybos rekomendacijos.

- iv) strategiškiau bendradarbiauti su šalimis partnerėmis, pavyzdžiui daugiausia dėmesio bendradarbiaujant skiriant darbui su:
- su strateginiais partneriais – dėl geriausios praktikos skatinimo įgyvendinant vidaus aplinkos politiką ir teisės aktus ir dėl konvergencijos daugiašalėse aplinkosaugos derybose,
  - su Europos kaimynystės politikos šalimis – dėl laipsniško priartėjimo prie pagrindinių Sąjungos aplinkos ir klimato politikos sričių ir teisės aktų, taip pat dėl bendradarbiavimo stiprinimo siekiant spręsti regioninius aplinkos ir su klimatu susijusius iššūkius,
  - su besivystančiomis šalimis – siekiant paremti jų pastangas saugoti aplinką, kovoti su klimato kaita ir mažinti gaivalines nelaimes, taip pat įgyvendinti tarptautinius išsipareigojimus aplinkos srityje, prisidedant prie skurdo mažinimo ir darnaus vystymosi;
- v) nuosekliau, aktyviau ir veiksmingiau dalyvauti vykstančiuose ir naujuose daugiašaliuose aplinkosaugos ir kituose svarbiuose procesuose, be kita ko, laiku informuojant trečiąsias šalis ir kitus suinteresuotuosius subjektus, siekiant užtikrinti, kad būtų įvykdyti 2020 m. Sąjungos lygmens išsipareigojimai ir jie būtų propaguojami pasauliniu mastu, taip pat sutarti dėl tarptautinių veiksmų po 2020 m., bei patvirtinti ir didinti pastangas daug anksčiau nei 2020 m. įgyvendinti visus daugiašalius aplinkos apsaugos susitarimus. Įdiegti 10 metų darnaus vartojimo ir gamybos programų sistemą;
- vi) pasauliniame kontekste įvertinti Sąjungos maisto ir ne maisto prekių vartojimo poveikį aplinkai ir, jei reikia, parengti politinius pasiūlymus atsižvelgiant į tokių vertinimų išvadas, ir apsvarstyti galimybę parengti Sąjungos veiksmų planą dėl miškų naikinimo ir miškų alinimo;
- vii) skatinti toliau plėtoti ir įgyvendinti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemas visame pasaulyje ir palengvinti tokių sistemų susietumą;
- viii) užtikrinti, kad ekonominė ir socialinė pažanga bus daroma neperžengiant Žemės galimybių ribų, didinant supratimą apie planetos galimybių ribas, *inter alia*, plėtojant laikotarpio po 2015 m. programą, kuria siekiama užtikrinti ilgalaikę žmonių gerovę ir klestėjimą.
-